



Kooperatif Postası

KARINCA

Ekim 2019 Yılı: 85 Sayı: 994 ISSN: 1300-1450



Kooperatif Postası

KARINCA

Ekim 2019 Yılı: 85 Sayı: 994 ISSN: 1300-1450



29 Ekim Cumhuriyet Bayramımız Kutlu Olsun



23. MİLLETLERARASI TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KONGRESİ UKRAYNA/KİEV'DE YAPILDI

KARINCA

Yıl: 85 Sayı: 994

Ekim 2019

ISSN: 1300-1450

Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın Yayın, Arayışma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına
Sahibi

Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü ve Baş Editör

Prof. Dr. Hasan YAYLI

Edilimler Kurulu

Prof. Dr. Nurettin PARILTI

Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN

Prof. Dr. Turhan ÇETİN

Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU

Prof. Dr. Hasan YAYLI

Doç. Dr. Mehmet BAŞ

İdare ve Yazışma Adresi (Yönetim Yeri)

Head Office and Correspondence Address

Emniyet Mahallesi Teşvikiye Cad. No: 3559-10

06520 Balgat/Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 472 99 59 - 472 99 11

Beleş Gece: (0312) 472 97 64

www.kooper.org.tr

kooper@spmail.com

admin@kooper.org.tr

Herşeyimiz

T.C. Ziraat Bankası Çevreliçölere Şubesi

Hesap No: 79703785002

IBAN : TR45 0801 0019 2507 9703 7850 03

Ahısne Şifresi

Yıllık Ahısne Bedeli: 120 TL (KDV Dahil)

Fiyatı: 10 TL (KDV Dahil)

The Subscription Price to the review is (USA Dollars).

24 is a year, annual included correspondence relating to

the review should be sent to

*Türk Kooperatifçilik Kurumu/ Basın, Yayın, Arayışma

Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Emniyet Mahallesi Teşvikiye Cad. No: 3559-10

06520 Balgat/Çankaya/ANKARA-TÜRKİYE

20 Mayıs 1931'den itibaren her ayın birinci günü,

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

Basın, Yayın, Arayışma Danışmanlık ve Eğitim

Hizmetleri İşletmesi'ne gönderilmelidir.

*"KARINCA" is the monthly journal of Turkish Cooperative

Association founded in 1931

Yazışma sorularını/ İhtifaz yazarlarına alınız.

Gönderdiğiniz yazı ve haberler sadece editörler

Yazılar elektronik ortamda teslim edilir.

Yayın Tarihi

Yaygın Süreli Yayın

Basım Tarihi

30 Ekim 2019

Basım Yeri & Tasarım

Altınyaprak Matbaacılık Basın Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kazım Karabekir Cad. 38/85 Tel: 0312 384 44 02

Kağıt/ANKARA

altinyaprakmatbaa@gmail.com

Bu Sayıda.....

BAŞYAZI	1
SALİM ARSLAN 23. MİLLETLERARASI TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KONGRESİ UKRAYNA/KİEV'DE YAPILDI	3
SONER ALTAŞ KOOPERATİFLERDE PAY DEFTERİ TUTMA YÜKÜMLÜ, KAYIT VE YENİLEME USULÜ İLE CEZALI YAPTIRMALAR	17
ÖZDEM SATIÇI TOPRAK KOOPERATİFLERDE SERMAYE	23
MUSTAFA YAVUZ KOOPERATİFLERDE YÖNETİM KURULU ÜYELERİ VE ÇALIŞANLARIN KAMU GÖREVLİSİ GİBİ CEZALANDIRILMASI	26
HÜSNÜ POYRAZ MİLLETLERARASI TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KONGRESİ	34
VEDAT SADIOĞLU HİNDİSTAN SÜT KOOPERATİFÇİLİĞİ ÜZERİNE FARKLI BİR DEĞERLENDİRME	38
EMRULLAH GÜNEY TOROSLARA, YÖRÜKLERE GÜZELLEME	45

Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU YÖNETİM KURULU

Başkan	: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Başkan Yrd.	: Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Muhasep Üye	: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Üye	: Prof. Dr. Nevzat AYPEK
Üye	: Prof. Dr. Enver AYDOĞAN
Üye	: Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Üye	: Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Üye	: Doç. Dr. Mehmet BAŞ
Üye	: Doç. Dr. Cemalettin AKTEPE
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman OKUR
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZER

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU DENETİM KURULU

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Doç. Dr. Emine ÖNER KAYA
Doç. Dr. Erol DEMİR

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU HAYSİYET DİVANI

Hüsnü POYRAZ
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN
Özdemir ÜNSAL

Yazarlarımıza Duyuru

1. Dergiyeye gönderilen yazıların elektronik ortamda teslim edilmesini
2. Yazılarda yer atacak resimlerin yazarlar tarafından metne yerleştirilerek teslim edilmesini
3. Yazıların 11 Punto ve Times New Roman karakterlerle yazılmasını
4. Tercüme yazılarda kaynak belirtilmesini
5. Araştırma ve bilimsel yazılar dışındaki yazıların en çok 6 (A4) sayfası olarak yazılmasını
6. Dergimize gönderilen yazıların başka bir dergiyeye gönderilmemiş ve yayımlanmamış olması gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Herhangi Bir Maaş, Ücret ve Huzur Hakkı Almamaktadır.

Başvuru

Değerli Kooperatif Dostları;

29 Ekim 1923 günü **TBMM**'de kabul edilerek Türkiye Devletinin suret-i idaresinin **“Cumhuriyet”** olduğunu ilan eden Anayasa değişikliğinin üzerinden 96 yıl geçti. Bu süre içinde **Türkiye Cumhuriyeti Devleti** önemli badireler atlattı. Ancak buna rağmen gelişti ve büyüdü.

Bugün sahip olduğumuz Cumhuriyet 96 yıl öncesine göre çok daha güçlü. Toplumumuz daha müreffeh. Ne var ki **Türkiye Cumhuriyeti Devleti**'ne yönelen tehditler ise aynı yoğunlukta varlığını sürdürüyor.

Cumhuriyetin inşası yolunda verilen destansı mücadeleler Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruzla nihai noktada zaferle sonuçlanarak Türk devleti üzerinde hesabı olanların hesaplarını boşa çıkarmıştır. **Gazi Mustafa Kemal** ve silah arkadaşlarının önderliğinde Türk milleti destansı bir mücadele ile bağımsızlığını yeniden kazanmış ve ayrıca tüm esir milletlere de örnek teşkil etmiştir.

Bağımsızlığın yeniden kazanılması ile kurulacak olan yeni devletin ebed müddet var olabilmesi için bu milletin fitratına en uygun idare şekli olan **“Cumhuriyet”** idaresi yeni devletin idare şekli olarak belirlenmiş ve devlet bu anlayış üzerine inşa edilmiştir. Yıkılmak üzere olan bir imparatorluktan önce bir Türk devleti çıkarmak fikri esasına dayanan milli mücadele Başkomutanlık Meydan Savaşının kazanılması ile zaferle sonuçlandıktan sonra kurulacak olan devletin yönetim şekli de millet egemenliği fikri çerçevesinde Cumhuriyet olarak belirlenmiş ve ilan edilmiştir.

Cumhuriyetin değişmez ilkeleri ve Türk milleti için ürettiği temel kazanımlar arasında, **“hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir”** , özdeyişi ile özetlenen millet egemenliği esasına dayalı yönetim biçiminin yanı sıra özgürlük ve her alanda tam bağımsızlık fikri sayılabilir.

Bu çerçevede Cumhuriyete sahip çıkmak ve onu ebed müddet kılmak fikri ve mücadelesi özünde cumhuriyetin kazanımlarının da korunması fikri ve mücadelesini de içinde barındırmaktadır.

Cumhuriyetimizin parlak bir geleceğe aday olduğunu söylemek boş ve anlamsız bir hamaset değildir. Çünkü 96 yılda çok önemli mesafeler aldık.

GSMH'sinden fert başına düşen miktarın **45 \$** civarında olduğu, ülkede hemen hemen hiçbir ciddi alt yapının bulunmadığı, belirli bir mesafeyle sınırlı kalan demir yolunun dışında ulaşımın tam bir meşakkat sayıldığı, susuz, elektriksiz, hastanesiz bir köylü toplumda Göktürklerden beri tarihte ilk defa Türk adıyla bir ulus-devletin kurulması sıradan bir olay değildir.

Son derece sınırlı imkânlarla kurulan, uluslar arası zeminlerde yaşama ihtimali tartışılan ve geleceğinin belirsiz olduğuna inanılan savaş yorgunu ve yeniden oluşturulmaya çalışılan bir devlet değiliz.

96 yaşını tamamlayan **Türkiye Cumhuriyeti Devleti**'nin tarihî ve kültürel havzaları pek çok ülkeyi kısıktandıracak derecede geniştir. Değişen dünya dengelerinde jeostratejik önemi hiç azalmamıştır.

Dünyanın en deneyimli ve güçlü Silâhlı Kuvvetlerinden birine sahiptir. Yakın gelecekte Avrupa'nın en kalabalık nüfusunu barındıracağı bilinen, dostları nezdinde güven, hasımlarında tedirginlik yaratan, **ABD**'nin eski Başkanı Clinton'un ifadesiyle gerekli şartları yerine getirmesi durumunda 21. yüzyılın baş aktörlerinden biri olma iddiasını taşımayı hak edecek bir cumhuriyetin yurttaşlarıyız.

Bu vesile ile tüm okurlarımızın Cumhuriyet Bayramını kutluyor, başta **Gazi Mustafa Kemal Atatürk** ve **silah arkadaşları** olmak üzere tüm şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.

Türk Kooperatifçilik Kurumu, ilk cumhurbaşkanımız **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**'ün direktifleriyle 20 Mayıs 1931 tarihinde Türk Kooperatifçilik Cemiyeti adıyla İstanbul'da kuruldu. 1948 yılında ise Türk Kooperatifçilik Kurumu adını aldı.

Türk Kooperatifçilik Kurumu'nun kuruluş amacı ise "**Kooperatifçilik alanında bilimsel çalışmalar yapmak, kooperatifçilik düşüncesini Türkiye'ye yaymak ve kooperatifçiliği sevdiren yaygın bir biçimde uygulamaya koymak**" olarak belirlenmiştir.

88 yıldır bu amaç doğrultusunda faaliyetlerine devam eden kurumumuzun **2019 yılı içinde 23. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi, Ukrayna'nın başkenti Kiev'de 26-28 Eylül** günleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Türk ve yabancı bilim insanları, araştırmacılar ve uygulayıcıların bir araya geldiği ve başarılı bir şekilde yürütülen kongrenin hazırlık aşamasından son gününe kadar emek veren tüm çalışma arkadaşlarımıza ve katılımcılara teşekkür ediyoruz. 24. Milletlerarası kongre etkinliğinde görüşmeyi umut ediyoruz.

Kurumumuzun kuruluş amacına yönelik olarak planlanan bir diğer etkinlik ise **7 Kasım 2019** günü **saat 11:00**'de Kırıkkale Üniversitesinin ev sahipliğinde Kırıkkale'de gerçekleştirilecektir.

Konuşmacı olarak *Kurumumuz yönetim kurulu üyeleri Prof. Dr. Nevzat AYPEK* ile *Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU*'nun katılacağı ve moderatörlüğünü *Karınca Dergisi Yazı İşleri Müdürü Prof. Dr. Hasan YAYLI*'nin gerçekleştireceği panelin teması "**Yeni nesil Kooperatifçilik**" olarak belirlenmiştir.

Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi içinde yer alan **Zafer Salonu'nda** gerçekleştirilecek olan panele tüm kooperatif dostları davetlidir.

Her zamanki gibi okuyucularımıza zengin bir içerik sunmak amacı ile hazırladığımız Karınca dergisinin 994. Sayısının tüm kooperatif dostları için yaralı olacağı umudu ile tüm paydaşlarımızın ve tüm okurlarımızın Cumhuriyet Bayramını kutluyor, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere tüm şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.



23. MİLLETLERARASI TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KONGRESİ UKRAYNA/KİEV'DE YAPILDI

Salim ARSLAN

Türk Kooperatifçilik Kurumu tarafından düzenlenen ilki **1944** yılında Ankara'da yapılan Milletlerarası Kooperatifçilik Kongrelerinin, 23.cüsü bu sene **26-28 Eylül 2019** tarihleri arasında Kiev'de yapıldı.

Kongreye Türkiye'nin Kiev Büyükelçisi
Yağmur Ahmet GÜLDERE,
Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı E.
Müsteşarı

Hüsnü POYRAZ,
Kooperatifler Genel Müdür Yardımcısı
Metin TÜRKER,
Kırım Tatarlarının Milli lideri
Mustafa Abdülcemil Kırimoğlu,

Kırım Tatar Milli Meclis Başkanı **Refat ÇUBAROV,**
Pakistan'dan **Muhammed Fahemjan, Farzand Alijan,**
Yemen'den **Khalid Abdul Hassan Ghazi,**
Azerbaycan'dan **Murteza HASANOĞLU, Elnur ALİYEV,**
Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesinden **Dinmukhamed KELESBEYEV**
ve **Zhaner ALIBEKOVA** katılmıştır.

Kongre Türk Kooperatifçilik Kurumu Başkanı **Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY**'un açılış konuşmasıyla 26 Eylül 2019 tarihinde başladı.

Türk Kooperatifçilik Kurumu Başkanı **Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY** Kongrenin ana temasının "**Dijital Dönüşüm ve Kooperatifçilik**" olduğunu söyledi.



Türk Kooperatifçilik Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY



23. Kongremiz de Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı

1944 yılında birincisi yapılan Kongremizin bugün 23.cüsünü gerçekleştiriyoruz dedi. **Ersoy** konuşmasına kısaca Türk Kooperatifçilik Kurumu hakkında bilgi vererek devam etti.

Türk Kooperatifçilik Kurumunun Ulu Önder **Mustafa Kemal Atatürk**'ün direktifleriyle 1931 yılında kurulduğunu, daha sonra Bakanlar Kurulu kararıyla 1944 yılında "**Kamu Yararına Çalışan Dernek**" olarak faaliyetlerine devam ettiğini belirtti.

Türk Kooperatifçilik Kurumunun üyelerinin daha ziyade akademisyenlerden ve kooperatifçiliğe gönül vermiş diğer mesleklerden olduğunu söyledi.

Kurum faaliyetleriyle ilgili olarak ise yayın çalışmalarının yanı sıra şu anda burada da gördüğümüz gibi çeşitli ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılar düzenliyoruz dedi.

Kongrenin Kiev'de yapılmasının nedenini Ukrayna da birçok Türk soydaşlarımız var, onlarla ayrıca gönül bağımız var birlikte olmak istedik dedi.

Özellikle Kırım Tatarları ile bu kongrede ortaklaşa bir oturum düzenledik. Bu oturuma Kırım Tatarlarının Milli lideri **Mustafa Abdulcemil Kırımoglu**'nun yanı sıra diğer Kırımlı Ukrayna Milletvekilleri ve Kırım Tatar Milli Meclisi Başkanı **Refat ÇUBAROV**'nda yer alıyor dedi. Keşke bu kongremizi Kırım'da yapabilseydik ama olmadı. Kiev'de yaparak Kırımlı soydaşlarımıza mücadelelerinde destek olduğumuzu göstermek istiyoruz dedi.

Ersoy, kongreye katılımı ilgili olarak da Türk Cumhuriyetlerinin yanı sıra değişik ülkelerden katılım olduğunu belirtti.

Kooperatifçilik ile ilgili çeşitli etkinlikler düzenleyen Kurumumuz ilk defa 23.sünü yurt dışında



düzenlediği Milletlerarası bu kongrede 2 gün süresince toplam 9 oturumda 73 bildirin sunulacağını söyledi ve bu kongrenin düzenlenmesinde emeği geçen düzenleme kurulundaki arkadaşlarımıza, özellikle kongre düzenleme kurulu Başkanı **Doç. Dr. Mehmet BAŞ**'a bütün Yönetim Kurulu üyelerimize, Kurum Müdürümüz Sayın **Salim ARSLAN** ve Çalışanlarımıza, kongreye katılan herkese ayrı ayrı teşekkür etti. Açılıшта konuşan Türkiye'nin Kiev Büyükelçisi **Yağmur Ahmet GÜLDERE** kongrenin Kiev'de yapılmasından duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Türkiye ile



Türkiye Kiev Büyükelçisi Yağmur Ahmet GÜLDERE

Ukrayna arasında tarihi kültürel bağların olduğunu bunların toplumsal bağlar aynı zamanda Kırım tatarları gibi ortak bir paydamız var Kırım tartar seçmeninin çoğunun yarımada kaldığı halde millet vekili seçimlerinde sayının ikiden üçe yükseldiğini Kırım tatarlarının ötesinde ayrıca bur da gagauz soydaşlarımız var Ahıskalı soydaşlarımız Azeri kardeşlerimiz var dolayısıyla Ukrayna bazen doğu Avrupa daki bir sılav ülkesi gibi algılanıyor ama aslında bizim gönül Coğrafyamızın bir parçası ortak paydalarımızın çok olduğu bir ülke burada meydan bölgesinin verilen yer aslında meydan Türkçeden almış Ukrayna'nın batıya yüzünü döndüğü olaylar bu meydanda vuku bulduğunu bulmuştur. Dolayısıyla ortak paydanın çok olduğunu söyledi. Umarım sizin burada kalışınız verimli olur bu ortak paydalardan sizde etkilenirsiniz dönüşünüzde beraberinizde bunların bazılarını götürürsünüz bir kısmını götüreceğinizden eminim anladığım kadarıyla bu akşam bir Kırım Tatar restoranında yemeğiniz olacak en azından bir çiğ börek tadıyla dönersiniz kongreniz herkes için hayırlı uğurlu olsun tekrar bekliyoruz dedi.

Kooperatifçilik Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY Türkiye'nin Kiev Büyükelçisi Yağmur Ahmet GÜLDER'e, Kırım Tartarları Milli Lideri Mustafa Abdülcemil KIRIMOĞLU ve Kırım Tatar Milli Meclis Başkanı Rafet ÇUBAROV'a katılımından dolayı plaket verdi.



Türkiye Kiev Büyükelçisi Yağmur Ahmet GÜLDERE

E. Müsteşar Hüsnü POYRAZ Türkiye'de çok çeşitli Kooperatifler vardır Tarım Kooperatifleri en önde gelenlerdir.

Sonra yapı kooperatifleri vardır. Türk Kooperatifçilik Kurumu uluslararası Kooperatifler birliğinin üyesidir.

Bu sebeple uluslararası toplantılara iştirak eder Türk Kooperatifçilik Kurumu kamu yararına bir dernek olarak çeşitli kongrelere kooperatif kuruluşların Kongrelerine iştirak eder. Kiev'de son zamanlarda iki devlet arasında Ticari ilişkiler ve siyasi ilişkilerde geliştiğini söyledi.

Ayrıca Kırımın haksız bir şekilde Sovyetlerin devamı olan Rusya tarafından işgal edilmesini protesto





Kırım Tartarları Milli Lideri Mustafa Abdülcemil KIRIMOĞLU



Kırım Tatar Milli Meclis Başkanı Rafet ÇUBAROV



E. Müsteşar Hüsnü POYRAZ

ettiğini Türk Hükümetinin de bu sebeple siyasi münasebetlerini de geliştirmek mecburiyetinde olduğunu söyledi.

2 yılda bir bu Kongreleri gerçekleştiren Türk Kooperatifçilik Kurumu Yönetim Kuruluna teşekkür etti.











Kırım Tatar Meclisi Ziyareti











KOOPERATİFLERDE PAY DEFTERİ TUTMA YÜKÜMÜ, KAYIT VE YENİLEME USULÜ İLE CEZAÎ YAPTIRIMLAR¹

Dr. Soner ALTAŞ*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4600-0466>

Özet

Kooperatifler defter tutma yükümlülüğü bakımından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olup, bu kapsamda tutulması zorunlu olan defterlerden birisi pay defteridir.

Pay defterinin hiç tutulmaması, içerisinde hiçbir kayda yer verilmemesi, yasada öngörülen süre boyunca saklanmaması ve onaylatılmadan kullanılması veyahut onayının gecikmeli olarak yaptırılması, yüklü miktarda adlî ve idarî para cezalarının uygulanmasına sebebiyet verir.

Bu nedenle, pay defterinin usulüne uygun şekilde tutulması ve gerekli kayıtların yapılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, kooperatifler tarafından tutulması zorunlu olan pay defterine kayıt usulü ile anılan defterin yenilenmesi esasları ve pay defteri tutma yükümüne aykırılık halinde uygulanacak cezalar üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler : pay defteri, kayıt düzeni, defter yenileme, açılış onayı, idari para cezası, adli para cezası.

1. Giriş

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu² (KK³)'nin 89'uncu maddesinde "Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler Ticaret Bakanlığınca belirtilebilir. Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır." hükmüne yer verilmiş; kooperatifler ve üst birlikleri de, anılan madde uyarınca çıkarılan ve 28/11/1973 tarihli, 14726 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan

*Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Başmüfettişi

1) Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarına ait olup, çalıştığı Kurumunu bağlamaz.

2) 10/5/1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kooperatifler, Kooperatif Birlikleri, Kooperatif Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Muhasebe Yönetmeliği'ne göre defterlerini tutmuşlardır.

Bununla birlikte, 10 Mart 2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 9'uncu maddesi ile **KK**'nın 89'uncu maddesinin ilk fıkrası "*Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler hakkında 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak tebliğ ile belirlenir.*" şeklinde değiştirilmiştir.

Böylece, kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği defter tutma yükümlülüğü bakımından **TTK** hükümlerine tabi tutulmuşlardır⁴.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁵ (**TTK**)⁶ 'nın 64'üncü maddesinin birinci fıkrasında "*Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır.*" denildikten sonra, aynı maddenin dördüncü fıkrasında "*Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defterlerdir.*" hükmüne yer verilerek, pay defterinin "defter tutma yükümlülüğü" kapsamında yer aldığı açıkça belirtilmiştir.

İşte bu çalışmada, kooperatifler tarafından tutulması zorunlu olan pay defterine kayıt usulü ile anılan defterin yenilenmesi esasları ve pay defteri tutma yükümüne aykırılık halinde uygulanacak cezalar üzerinde durulacaktır.

2. Kooperatiflerde Pay Defteri Tutma Yükümü, Kayıt Esasları Ve Kayıtların Niteliği

7099 sayılı yasa ile **KK**'nın 89'uncu maddesinde yapılan değişiklik, 19 Aralık 2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Defterlere İlişkin Tebliđ⁷ 'e de uygulanmıştır.

Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ'in 5'inci maddesi uyarınca, kooperatifler ve üst birlikleri (KK uyarınca kooperatif şeklinde kurulmaları zorunlu olduğundan üst birlikler de defter tutma yükümü bakımından kooperatif ile aynı esaslara tabidirler.⁸); **yevmiye defteri, envanter defteri, defteri kebir, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri, genel kurul toplantı ve müzakere defteri tutmak** zorundadırlar⁹.

3) Çalışmamızda, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu için "KK" kısaltması kullanılmıştır.

4) Altaş, Soner; *Son Değişiklikler Işığında Kooperatiflerin Uyacakları Defter Tutma Yükümü ve Muhasebe Usulleri*, Karınca Dergisi, S.978, 2018, s.9-10

5) 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

6) Çalışmamızda, 13 Ocak 2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için "TTK" kısaltması kullanılmıştır.

7) 19/12/2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

8) KK'na göre, konuları aynı veya birbiriyle ilgili nitelikte olan 7 veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabilir. Kooperatif birlikleri kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler. Birlikler veya merkez birlikleri de Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini kurabilirler. Yine, KK'na göre, kooperatif birlikleri, merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kooperatif şeklinde kurulur.

9) Altaş, 2018, s.11



Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ'in 9'uncu maddesinde, pay defteri, "sermayesi paylara bölünmüş komandit, limited şirketler ile kooperatiflerde şirket ortaklarının, anonim şirketlerde pay sahiplerinin kaydedildiği ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı defter" olarak tanımlanmıştır.

Anılan maddede her şirket türü için farklı düzenlemeler getirilmiş ve bunun yanında ortak bazı hükümlere yer verilmiştir.

Kooperatiflere özgü düzenleme maddenin yedinci fıkrasında yer almaktadır. Bu fıkra göre, kooperatifler tarafından tutulan pay defterine;

- Ortakların ad ve soyadları,
- İş ve konut adresleri,
- Ortaklığa giriş-çıkış tarihleri ve çıkarılma sebepleri,
- Taahhüt ettikleri sermaye payları ile bu paylara karşılık yapılan tahsilat ve iadeler,
- Ortaklığa kabul ve çıkışları ile ilgili yönetim kurullarının kararı, tarih ve numaraları

kaydedilir.

Her ortak pay defterinin ayrı bir sayfasında izlenir. Ortaklık payını devralan yeni ortak da ayrı bir sayfada izlenir.

Pay defterine yapılacak kayıtlarda kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde, bunların anlamları duraksamaya yer bırakmayacak kesinlikte ve tekdüze olur.

Ayrıca, pay defterinde kayıtlar arasında boşluk bırakılamaz ve satır atlanamaz.

Diğer yandan, pay defterindeki bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez.

Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır.

Eğer pay defterine kayıt yapılırken bir hata yapılmış ise, kayıtlardaki hatalara ilişkin çizimler; saklayıcı, örtücü ve karartıcı değil düzeltici ve gerçeği yansıtırıcı olur.

Eski kayıtlar karalanamaz, kapatılamaz, herhangi bir madde veya araçla silinemez, görülecek, okunacak, ne olduğu bilinecek tarzda temiz bir biçimde çizilir.

Pay defterine kayıt, kurucu değil, bildirici bir nitelik taşımaktadır.

Yargıtay 11. HD'nin 23/11/1978 tarihli, E.1978/4631, K.1978/5252 sayılı kararı ile öğretideki baskın görüş de bu yöndedir.

Bu özelliği nedeniyle, pay defterindeki kaydın aksi her zaman için ispat olunabilir¹⁰. Nitekim, Yargıtay 11. HD'nin 8/10/1993 tarihli, E.1992/6626, K.1993/6317 sayılı kararında da "pay defterine kayıt oy hakkına sahiplik açısından ancak bir karine oluşturur. Pay sahipliği sıfatının ortaklıkça kabulü ve ispatı açısından sadece pay defterine dayanılırsa, defterin bulunmaması, düzenli kayıt yapılmaması, yazının gerçek dışı ve hatalı olması halinde ona mutlak bir anlam tanınmış olur ve bu şekildeki benimseme gerçek ortakların haklarının zayi olmasına neden olabilir. Oysa pay defterindeki kaydın aksi ispat edilene kadar bir karine oluşturacağı kabulü ve bu defterdeki kaydın kurucu değil bildirici ve açıklayıcı nitelikte olduğu mahkeme içtihatlarında ve Doktrinde

10) Poroy, Reha, Tekinalp, Ünal, Tekinalp, Gülören, Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu, 1981, s.372

benimsenmiş bulunmaktadır.” denilerek, pay defterine yapılan kayıtların kurucu değil bildirici nitelik taşıdığı vurgulanmıştır.

Bu itibarla, kooperatif ortaklarının tespitinde pay defterindeki kayıt bir karine teşkil etse de, aksinin ispat edilmesi her zaman için mümkündür.

Ayrıca, pay defteri, bir ticari defter olduğundan, bu deftere yapılan kayıtların yasal dayanağının da bulunması gerekir.

Bir diğer deyişle, ortaklık payının devri neticesinde bir kişinin ortak sıfatı kazanıp yeni ortak olarak pay defterine kaydedilebilmesi için, payın kanuna uygun bir şekilde devredildiğini ispat eden vesikaların, sözleşmelerin, mahkeme ilamlarının vs. şirkete bildirilmiş olması ve şirket tarafından muhafaza edilmesi de gerekir.

3. Kooperatiflerde Pay Defterini Yenileme Usulü

Pay defteri, ticari bir defter olduğundan, onaylatıldıktan sonra kullanılması gerekir. **TTK**'nın 64'üncü maddesinin üçüncü fıkrası ve Tebliğ'in m.13/f.3 hükmü uyarınca, pay defterinin, açılış onayı kuruluş sırasında ve kullanmaya başlamadan önce kooperatif merkezinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü tarafından; kuruluşu izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayı ise defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar noter tarafından yapılır. Pay defteri için kapanış onayı zorunluluğu ise bulunmamaktadır.

Kooperatif tarafından tutulan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ile yönetim kurulu karar defterinin zorunlu olarak her hesap dönemi için açılış onayına tabi tutulması gerekmektedir birlikte, pay defterinde yeterli yaprak varsa, yani bu defter eğer dolmamış ise, izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırmaksızın kullanılabilir.

Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ'in m.13/f.6 hükmü gereği, pay defterinin yenilenmesinin gerektiği durumlarda, açılış onayı yapılacak yeni defter, kullanımına son verilecek defterle veya zayi edilmişse zayi belgesi ile birlikte notere ibraz edilir.

Yeni pay defterinin açılış onayının yapıldığı sırada noter, eski deftere veya zayi belgesine, yeni defterin açılış onayının yapıldığını tarih ve sayıyı belirterek şerh düşer.

Eski defterde veya zayi belgesinde söz konusu şerhi gören noter tekrar bir açılış onayı yapamaz.

Konuya ilişkin olarak, Türkiye Noterler Birliği'nin 13/02/2013 tarihli ve 19 sayılı Genel Yazısı'nda ise;

- Pay defterinin yenilenmesinin gerektiği durumlarda, açılış onayı yapılacak yeni defterin kullanımına son verilecek defterle veya zayi edilmişse zayi belgesi ile birlikte notere ibraz edilmesi gerektiği,
- Pay defterinin daha önce hiç tutulmamış olması halinde ise, ilgililerin yazılı beyanı alınarak yeni bir pay defteri oluşturmak suretiyle defter yeni tasdik ediliyormuş gibi açılış onayı yapılması gerektiği belirtilmiştir.

4. Kooperatiflerde Pay Defteri Tutmamanın, Saklamamanın Ve Onaylatmamanın Yasal Yaptırımları

TTK'nın 562'nci maddesinin altıncı fıkrasına göre, ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir



kayıt içermemesi yahut Kanuna uygun saklanmaması hallerinde, sorumlular 300 günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 52'nci maddesinin birinci fıkrasında adli para cezasının *"beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesi"*nden ibaret olduğu belirtilmiştir.

TCK'nın bahsi geçen 52'nci maddesinin ikinci fıkrasında ise bir gün karşılığı adli para cezasının miktarının *en az yirmi, en fazla yüz Türk Lirası* olması hükmüne bağlanmış ve miktarın -bu alt ve üst sınırlar arasında kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edileceği ifade edilmiştir.

Bu hükümler ışığında, kooperatif tarafından pay defterinin hiç tutulmaması veya pay defteri bulunmakla birlikte içerisinde hiçbir kayda yer verilmemesi ve anılan defterin on yıl boyunca saklanmaması hallerinde, sorumlulara **6.000 TL'den 73.000 TL'ye kadar adli para cezası** verilir¹¹.

TTK, pay defterinin onaylatılmaması hususunu ise kabahat olarak öngörmüş ve bunun karşılığında idari para cezası öngörmüştür.

TTK'nın m.562/f.1-c bendine göre, pay defterinin açılış onayının hiç ya da zamanında yaptırılmaması durumunda, kooperatife, **4.000 TL idari para cezası** verilir. Fakat, bu ceza tutarı 2012 yılı için belirlenmiştir.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17'nci maddesinin yedinci fıkrasında *"İdari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idari para cezasının hesabında bir Türk Lirasının kûsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idari para cezaları açısından uygulanmaz."* denilmiştir.

Anılan idari para cezasının 2019 yılı için güncellenmiş tutarı 7.658 TL'dir.

Bu bağlamda, pay defterinin açılış onayını hiç ya da zamanında yaptırmayan kooperatiflere 2019 yılı için 7.658 TL idari para cezası uygulanır.

5. Özet Ve Sonuç

Kooperatifler, pay defteri tutmakla yükümlüdürler. Pay defteri, kooperatif ortaklarının kaydedildiği ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı defterdir.

Pay defterine, ortakların ad ve soyadları, iş ve konut adresleri, ortaklığa giriş-çıkış tarihleri ve çıkarılma sebepleri, taahhüt ettikleri sermaye payları ile bu paylara karşılık yapılan tahsilat ve iadeler, ortaklığa kabul ve çıkışları ile ilgili yönetim kurullarının kararı, tarih ve numaraları kaydedilir.

Pay defterine kayıt, kurucu değil, bildirici nitelik taşır.

Zayi olması veya defterin fiziksel olarak mevcut olmasına rağmen herhangi bir nedenle kullanılamaz hale gelmesi durumlarında pay defteri yenilenebilir.

Pay defteri sadece açılış onayına tabi olup, kapanış onayı yaptırılması zorunlu değildir.

11) Altaş, Soner, *Pay defteri Tutmayanlara 73 Bin Lira Ceza Verilebilir?*, *Yaklaşım Dergisi*, S.248, 2013, s.240-241

Eğer pay defterinde yeterli yaprak varsa, pay defteri izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırmaksızın kullanılabilir.

Pay defterinin açılış onayını hiç ya da zamanında yaptırmayan kooperatiflere 2019 yılı için 7.658 TL idarî para cezası verilir.

Pay defterinin hiç tutulmaması veya pay defteri bulunmakla birlikte içerisinde hiçbir kayda yer verilmemesi veyahut anılan defterin on yıl boyunca saklanmaması hallerinde, sorumlulara **6.000 TL'den 73.000 TL'**ye kadar adlî para cezası verilir.

Dolayısıyla, diğer ticari defterler gibi sıklıkla işlem gören bir defter olmamakla ve hatta bazen uzun bir süre herhangi bir kayıt gereği duyulmamakla birlikte, anılan adlî ve idarî para cezalarına muhatap olmamak için, kooperatif yöneticilerinin pay defteri tutma, saklama, kayıt ve yenileme konularında gerekli özeni göstermeleri menfaatlerine olacaktır.

Kaynakça

Altaş, Soner (2018). Son Değişiklikler Işığında Kooperatiflerin Uyacakları Defter Tutma Yükümü ve Muhasebe Usulleri. Karınca Dergisi, S.978, s.8-17.

Altaş, Soner (2013). Pay defteri Tutmayanlara 73 Bin Lira Ceza Verilebilir?. Yaklaşım Dergisi, S.248, s.238-243.

Poroy, Reha, Tekinalp, Ünal, Tekinalp, Gülören (1981). Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu: Anonim, Limited, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar İle Kooperatiflerde. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, S.1-4, s.347-398

T.C. Yasalar (14.02.2011) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)

T.C. Tebliğler (19.12.2012) Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, Ankara: Resmi Gazete (28502 sayılı)

Yargıtay 11.HD'nin (23/11/1978) E.1978/4631, K.1978/5252 sayılı kararı.

Yargıtay 11.HD'nin (08/10/1993) E.1992/6626, K.1993/6317 sayılı kararı.



KOOPERATİFLERDE SERMAYE

Özdem SATICI TOPRAK*

I - Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda kooperatifler ticaret şirketleri arasında sayılmışlar ise de Kooperatifler ile ticaret şirketleri arasında muhtelif farklılıklar mevcuttur.

Bu farklılıklardan biri de kooperatiflerin kuruluşu için gereken sermaye miktarıdır. Kooperatifler Kanunu'nda kuruluş için gerekli asgari sermaye miktarı ile ilgili bir belirleme yapılmamıştır. Bununla birlikte bir ortaklık payının değeri ve kuruluş için gereken asgari ortak sayısı yasada hükme bağlanmak suretiyle bir kooperatifin kuruluşu için gereken asgari sermaye zımni olarak ifade edilmiştir. Buna göre kooperatiflerde bir ortaklık payının değeri 100 TL olup; kuruluş için de asgari 7 ortağın bir araya gelmesi gerekmektedir.

Bu nedenle de bir kooperatifin kurulabilmesi için gereken asgari sermaye 700.000 TL'dir.

II - Sermayenin Artırılması Ve Nakdi Sermayenin Ödenmesi

Bahsettiğimiz üzere kooperatiflerde ortaklık payı bedeli belirli olduğundan ortak sayısına bağlı olarak kooperatifin sermaye tutarı da değişiklik göstermektedir. Bu durum serbest giriş çıkış ilkesinin sonuçlarından biridir.

Bu nedenle de yasada sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kuruluşlarına izin verilmemiştir. **(KK Md.2/3)**

Aynı gerekçelerle, diğer ticaret şirketlerinin aksine kooperatif ana sözleşmelerinde kooperatifin sermayesi olarak belirli bir tutar yazılı değildir. Örnek ana sözleşmelerde kooperatifin sermayesi ile ilgili bölümde, sermayenin ortakların taahhüt ettikleri payların toplam tutarlarından ibaret olup değişkenlik gösterdiği ifade edilmiştir.¹ Dolayısıyla, kooperatiflerde genel kurulca sermaye artırılması yönünde karar alınması yahut sermaye artışı nedeniyle ana sözleşme değişikliği yapılması gibi bir uygulama da söz konusu değildir. Öte yandan yine daha önce ifade ettiğimiz üzere kooperatiflerde bir ortaklık payının değeri 100 TL olduğundan ve kuruluş için en az 7 ortağın

***Ticaret Başmüfettişi Ticaret Bakanlığı**

1) <https://koop.ticaret.gov.tr/bilgi-bankasi/ornek-anasozlesmeler>

birleşmesi gerektiğinden kooperatifler asgari 700 TL sermaye ile 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulurlar.**(KK Md.2/1)**

Sermayenin ödenme şekli ile ilgili hususların ana sözleşmede yazılı olması ve tescilinin sağlanması şarttır.**(KK Md.3,4)**

Kuruluşta asgari sermayenin en az 1/4'ününün 19/10/2015 ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre faaliyette bulunan bir bankada, kurulacak olan kooperatif adına açılacak özel bir hesaba yatırılması ve buna ilişkin dekontun kuruluşu izin veren makama sunulması gerekmektedir.² Kuruluşun sonra ortak olacaklar ise en az bir ortaklık payı bedeli olan 100 TL'yi kooperatife sermaye olarak ödeyeceklerdir.**(KK Md.19/1)**

Dolayısıyla kooperatiflerde kuruluş sermayesi kurucu ortak sayısına göre; kuruluşun sonra da kayıtlı ortak sayısına göre değişiklik gösterecektir. Buna göre örneğin 10 ortak tarafından kurulacak bir kooperatifin sermayesi asgari (10X100=) 1.000 TL olacaktır. Bunun yanında ana sözleşmede hüküm bulunmak koşuluyla bir ortağın birden fazla pay alması mümkün olduğundan **(KK Md.19/1)** ortak sayısından fazla sermaye miktarı da söz konusu olabilecektir. Diğer bir anlatımla 10 ortağın birer pay, 1 ortağın 5 pay, bir ortağın ise 3 pay edindiği bir kooperatifte ortak sayısı 12; sermaye tutarı ise 18 ortaklık payının karşılığı olan (18X100=) 1800 TL'den ibaret olacaktır. Bununla birlikte bir ortaklık payının değeri ancak Cumhurbaşkanı Kararı³ ile artırılabilir.**(KK Md.19/2)**

III - Aynı Sermaye

Buraya kadar yer verdiğimiz işlemler kooperatiflere getirilen sermayenin nakit olması hali ile ilgilidir. Oysa Kooperatifler Kanunu'nda aynı sermaye de öngörülmüş, ancak aynı sermaye konulabilmesi için kooperatif ana sözleşmesinde hüküm bulunması şart koşulmuştur.**(KK Md.20)**

Konuyla ilgili örnek ana sözleşmelere bakıldığında ise yapı kooperatifi, tarım kredi kooperatifi, hizmet dayanışma kooperatifi, tarım satış kooperatifi, esnaf sanatkarlar kredi ve kefalet kooperatifi, karayolu yolcu taşıma kooperatifi gibi kooperatif türlerine ait örnek ana sözleşmelerde aynı sermaye konulmasına izin verilmediği, buna karşılık tedarik ve dağıtım, kadın girişimi, üretim ve işletme kooperatifi, yenilenebilir enerji üretim kooperatifi gibi kooperatif türlerinde bu yönde sermaye konulmasına cevaz verildiği görülmektedir.⁴

Diğer yandan Kooperatifler Kanunu'nda hangi unsurların aynı sermaye olarak kabul edileceği yönünde bir düzenlemeye ise yer verilmemiştir. Bilindiği üzere Kooperatifler Yasası'nda aksine açıklama olmayan hususlarla ilgili olarak Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ilişkin hükümlerine gitmek mümkündür.**(KK Md.98)**

Bu paralelde anılan Kanun'un anonim şirketlere aynı sermaye olarak konulacak unsurlarla ilgili düzenlemelerine bakıldığında muaccel alacak, kıymetli evrak, sermaye şirketlerine ait paylar, fikri mülkiyet hakları, taşınır ve her türlü taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, ticari işletmeler, elektronik ortamlar, alanlar, adlar, işaretler, maden ruhsatnameleri gibi değerlerin kooperatiflere de aynı sermaye olarak konulabileceği anlaşılmaktadır. **(TTK Md.127/1, 342/1)**

2) <https://koop.ticaret.gov.tr/hizmetlerimiz/kurulus-islemleri>

3) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 57 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

4) <http://koop.gtb.gov.tr/bilgi-bankasi/ornek-anasozlesmeler/bakanlikca-kurulus-izni-verilen-kooperatif-ve-ust-kuruluslari-ornek-anasozlesmeleri>



Bununla birlikte aynı sermaye konulabilmesi için ana sözleşmede hüküm bulunmasının yanında bu ayınlara değer biçilmesine ve yapılan değerlemenin genel kurulda ortaklarca onaylanması gibi bazı işlemlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. **(KK Md.21,22)**

Buna göre kurulda aynı sermaye konulması halinde bunların değeri ana sözleşmede yazılı olabileceği gibi böyle bir tespit yapılmamış ise kurucular tarafından toplantıya çağrılacak ilk genel kurulda ortak sayısının 2/3'ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile seçilecek bilirkişi tarafından değer tespiti yapılacaktır. Ancak aynı sermaye kooperatifin kuruluşundan sonra ortak olmak isteyenlerce getirilmişse bilirkişinin seçimine ilişkin genel kurul çağırısı yönetim kurulu tarafından yapılacaktır. **(KK Md.21/2)**

Bilirkişinin düzenlediği raporlar kooperatif tarafından yapılacak ilk genel kurul toplantısında görüşülecek ve raporun aynen kabul veya reddine karar verilecektir. **(KK Md.22)**

Bilirkişi tarafından verilen rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde mahalli sulh hukuk mahkemesi nezdinde itiraz edilebilecek, ancak İtiraz üzerine mahkemece verilen karara karşı temyize gidilemeyecektir. **(KK Md.21/4)**

Kooperatife aynı sermaye olarak konulan ve tapu, gemi ve fikri mülkiyet ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların şirket adına tescilinin gecikmeksizin yapılması amacıyla; tescili yapan sicil müdürlüğü tarafından kooperatifin tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere bildirimde bulunulacaktır. ⁵

IV - Sonuç

Kâr amaçlı kuruluşlar olmasa da kooperatiflerin de kurulda bir miktar sermayeye sahip olmaları gerekmektedir. Ancak bu kuruluşlardaki sermaye miktarı diğer ticaret şirketlerindeki kadar öne çıkan bir unsur olmayıp ortak sayısına bağlı olarak değişmektedir.

Hali hazırda 7 ortak tarafından kurulan kooperatiflere gereken asgari sermaye tutarı 700 TL'den ibarettir. Bu sermaye nakdi olabileceği gibi aynı sermaye şeklinde de olabilir.

Ancak aynı sermaye nakit olmadığından dolayı, beraberinde değerlendirme sorununu da getirecek; dolayısıyla bu sermayenin kabul edilmeden önce bilirkişi tarafından değerlemeye tabi tutulması ve bu işlemin kooperatif genel kurul toplantısında kabul edilmesi gerekecektir.

Gerek kurulda ve gerekse kuruluş sonrasında kooperatifin asgari sermayeyi muhafaza etmesi gerekmekte olup, yasal sermayenin altına inen kooperatifler için tasfiye söz konusu olacaktır.

Kaynakça

1-T.C. Yasalar (1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu)

2- Ticaret Bakanlığı Kooperatif Örnek Ana Sözleşmeleri

5) Bkz. 31/120/2012 tarih ve 28453 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Şirketlerde Yapı Değişikliği Ve Aynı Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ

KOOPERATİFLERDE YÖNETİM KURULU ÜYELERİ VE ÇALIŞANLARIN KAMU GÖREVLİSİ GİBİ CEZALANDIRILMASI

Mustafa YAVUZ*

1. Giriş

Kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla kurulan ortaklıklardır.

Kişiler, birikimlerini veya emeklerini bir araya getirerek kanunen yasak olmayan amaçlar için kooperatif kurarlar.

Kooperatiflerin kâr-zarar amacından ziyade sosyal yönü daha ağır basmaktadır.¹

İşte, kooperatiflerin önem ve mahiyeti ile bunların icra ettiği faaliyetlerin toplumsal etkilerinden hareketle; kooperatiflerin ve ortaklarının hak ve menfaatlerini korumak ve karşılıklı güven esasının sarsılmasını engellemek amacıyla kooperatif yöneticileri ve çalışanları için bir takım hukuki ve cezai sorumluluklar öngörülmüştür.

Cezai sorumluluk bakımından, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda² (**KoopK**) düzenlenen suç ve cezalardan ayrı olarak; aynı Kanunun 62/son maddesinde, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurlarının, suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları ile defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılması hükme bağlanmıştır.

Bu düzenleme uyarınca, özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve memurları (**çalışanları, personeli**), kamu görevlisi olmamalarına karşın, yapılan atıf dolayısıyla

***Gümrük ve Ticaret Uzmanı**

1) Filiz Berberoğlu Yenipınar, *Kooperatif Davaları, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s.15.*

2) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.



kamu görevlisi gibi cezalandırılabilen ve bunun sonucunda kamu görevlilerine özgü olan ve uygulamada memur suçları olarak bilinen zimmet, rüşvet, görevi kötüye kullanma gibi suçlardan tecziye edilebilmektedir.³

Söz konusu düzenlemenin temel amacı, belirtilen kişilerin, kooperatifle ilgili işlemiş oldukları suçları daha ağır yaptırıma bağlayarak kooperatife dair yolsuzluk ve usulsüzlük yapmalarını önlemektir.

İşte bu çalışmada, yargı kararları ışığında, kooperatiflerde yönetim kurulu üyeleri ve çalışanların kamu görevlisi gibi cezalandırılması hususu tüm yönleriyle incelenmiştir.

2. Ceza Hukuku Uygulamasında Kamu Görevlisi

Kamu görevlisi (**memur**) deyince akla öncelikle idarede sürekli olarak çalışan ve idare hukukunda memur sayılan kimseler gelmektedir.

Bunun yanında, bir de ceza hukukunda kamu görevlisi sayılanlar vardır ki bunlar, idare hukukunda kamu görevlisi (**memur**) sayılanlardan oldukça farklıdır.⁴

Ceza hukukunda “**kamu görevlisi**” kavramı, pek çok suç bakımından önem taşıyan bir kavramdır. Zira bazen suçun unsuru olmakta, bazen de nitelikli hali olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öyle ki, bazı suçlar sadece bu sıfatı taşıyan kimseler tarafından işlenebilmektedir.

Failin kamu görevlisi olmasının ağırlaştırıcı bir neden sayılmasının amacı, kamu görevlilerinin suiistimallerine, keyfi ve yetki dışı hareketlerine karşı bireyleri korumaktır.

Gerçekten kamu görevlisi, sıfat ve görevleri dolayısıyla idareye karşı fertlere oranla daha kolay suç işleyebilecek durumdadır.

Özellikle istifade ettiği hukuki koruma ve elinde bulunan güç, vasıta ve kolaylıklar kamu görevlisini suç işlemeye yöneltebilir.

Bundan başka kamu görevlileri tarafından işlenen suçlar dolayısıyla devlet idaresi tehlikeye maruz kalmaktadır.

Buradan hareketle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda⁵ (**TCK**) bazı suçlar kamu görevlilerine özgülenmiş ve bu suçların cezası diğer cezalara nazaran yüksek tutulmuştur.⁶

TCK'nın 6/1-c maddesinde ise “kamu görevlisi”, “kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi” olarak tanımlanmıştır.

3) Abdullah Ayhan Şan, *Özel Soruşturma Usulleri, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı, Ankara 2008, s.513.*

4) Erol Çetin, *Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur ve Memur Suçları, Seçkin Yayınları, Ankara 2003, s.39.*

5) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

6) Mesut Emre Karaköse, *1982 Anayasası Çerçevesinde Kamu Görevlilerinin Mali Sorumluluğu, Gazi Üniversitesi, Ankara 2009, s.40-41.*

Söz konusu tanım uyarınca bir kişinin kamu görevlisi sayılması için öncelikle bir kamusal faaliyetin varlığı, ikinci olarak da o kişinin kamusal faaliyete katılması gerekmektedir.

Bu çerçevede kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir.

3. Kooperatiflerde Kamu Görevlisi Gibi Cezalandırılma

3.1. Genel Olarak

Zimmet, rüşvet, görevi kötüye kullanma gibi kamu görevlilerine özgü suçlardan dolayı bir kimseye ceza verilebilmesi için failin, ya **TCK**'da yer alan kamu görevlisi tanımı içinde yer alması ya da kanunla kamu görevlisi gibi cezalandırılan kişilerden olması gerekmektedir.

Kamu görevlisi gibi cezalandırılma, ceza uygulamasında kamu görevlisi sayılmayan, bağlı olduğu özel kanundaki hüküm nedeniyle, ancak o kanunda gösterilen sınırlar içinde kalan eylemlerin Türk Ceza Kanunundaki kamu görevlilerine özgü suçlardan cezalandırılmasıdır.⁷

Dolayısıyla, bir kimsenin, ceza uygulamasında kamu görevlisi sayılması veya kamu görevlisi gibi cezalandırılması için öncelikle bu hususta bir kanuni düzenlemenin bulunması şarttır.

Bu doğrultuda, bazı kurum ve kuruluşların yöneticileri ve personelinin kamu görevlisi gibi ceza görmesi için kanunlarında özel bir hükme yer verilmiştir.

Bahsi geçen hususta düzenleme ihtiva eden kanunlardan birini de 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu oluşturmaktadır.

Zikredilen Kanunun 62. maddesinin son fıkrasında, **“Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları, bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi⁸ gibi cezalandırılır.”** denilmiştir.

Anılan maddeyle, kamu görevlisi olmamakla birlikte, hükümde sayılan kişilerin kamu görevlisi gibi cezalandırılabilmesine imkan sağlanmıştır.

Söz konusu hüküm iki kısımdan oluşmaktadır.

Birinci kısımda, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurlarının **“suç oluşturan eylem ve davranışlarından dolayı”** kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı belirtilmekte, ikinci kısımda ise ‘ve özellikle’ denilerek bu kimselerin **“kooperatifin para ve malları, bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı”** kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı ifade edilmektedir.

7) <https://www.kamuiscileri.net/belediye-sirketlerinin-yoneticileri-ve-personeli-zimmet-rusvet-irtikap-gibi-memur-suclarindan-cezalandirilabilir-mi-12534.html> (Erişim-24.09.2019).

8) *Türk Ceza Kanununa uyum sağlanması amacıyla, 03.01.2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunla, KoopK'nın 62/3. maddesinde yer alan “Devlet memurları gibi ceza görürler” ibaresi “kamu görevlisi gibi cezalandırılır” şeklinde değiştirilmiştir.*

Birinci kısımdaki, “**suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden**” ibaresi, hem yapılan görevden doğan, hem de görev sırasında işlenen suçları kapsamaktadır.

İkinci kısımdaki “**para ve malları, bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı**” ibaresi ise yapılan görevden doğan suçların bir bölümünü kapsamaktadır.

Birinci kısım, daha genel nitelikte olup, ikinci kısımdaki fiil ve hareketleri de kapsayıcı niteliktedir.⁹

Dolayısıyla, kamu görevlisi gibi cezalandırılmak için suç oluşturan fiillerin kooperatifin malları ve/veya belgeleri üzerinde işlenmiş olması şart değildir.

Esasen ikinci kısım, kooperatif yöneticileri ve personelinin kamu görevlisi sayılacağı suçları, sadece bunlara karşı işlenen suçlarla sınırlamak amacına değil, kamu görevlisi gibi cezalandırılacak olan suçlara örnek vermek ve maddede sayılanlara karşı işlenen suçları özellikle vurgulamak amacına yöneliktir.¹⁰

3.2. Kooperatiflerde Kamu Görevlisi Gibi Cezalandırılacak Olanlar

KoopK'da kimlerin kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı sayılmak suretiyle düzenlenmiştir.

Buna göre kooperatife ilişkin suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları ile defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacak olanlar kooperatiflerin “**yönetim kurulu üyeleri**” ile “**memurları**”dır.

Yönetim kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır. Söz konusu kurul yapı itibarıyla daimi, kanuni ve zorunlu bir kurul organdır.

En az üç üyeden oluşması gereken yönetim kurulu, kooperatif ortakları arasından genel kurulca en fazla dört yıl için seçilir.¹¹

Yönetim kurulu üyelerinin kamu görevlisi gibi cezalandırılabilmesi için kanun ve anasözleşme hükümlerine uygun olarak bu göreve seçilmiş ve seçilme kararının ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş olması gerekir.

Kamu görevlisi gibi cezalandırılacak olan diğer kooperatif yetkilileri ise “**kooperatif memurları**”dır. Her ne kadar hükümde “**memur**” terimi kullanılmışsa da söz konusu terim ile anlatılmak istenen kooperatifin yetkili kişi ya da kurulları tarafından kooperatife ait hizmetleri yapmak için kendisiyle bir iş sözleşmesi yapılmış olan ve bu sözleşme uyarınca kooperatifte sürekli olarak çalışanlardır.¹²

9) Erol Çetin, *age*, s.397-398.

10) Nevzat Toroslu, *Kooperatif Personelinin Cezai Sorumluluğu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 1994/4, s.526.

11) Mustafa Yavuz, *Kooperatiflerde Yönetim Kurulu Üyeliğine Seçilebilmek İçin Gereken Şartlar, Karınca Dergisi*, Aralık 2016, Y.83, S.960, s.20.

12) Erol Çetin, *age*, s.400.

KoopK md. 62/3'te geçen “**memur**” ibaresiyle, “**Devlet memuru**” ibaresi arasında uzaktan yakından bir ilişki yoktur.

Yargıtay birçok kararında, “**KoopK'nın 62/son madde hükmü gözetilerek suç tarihlerinde sanıkların kooperatif muhasebecisi olarak görevlendirildiğine ilişkin genel kurul kararı veya genel kurulun verdiği yetkiye dayanarak yönetim kurulu kararı bulunup bulunmadığının araştırılması ve buna dair belgelerin getirtilmesi sonrasında bir hüküm kurulması gerektiğine**” hükmetmiştir.¹³

Dolayısıyla, açıklandığı şekilde görevlendirilmeyen ve sürekli şekilde çalışmayan kimseler kooperatif memuru olarak kabul edilmez.

Keza Yargıtay'ın bir kararında, kooperatifte hayvan bakımında işçi olarak çalışan kişilerin, kooperatif yetkililerinin bilgi ve rızası dışında büyükbaş hayvanları satmaları eyleminde söz konusu işçileri kamu görevlisi olarak kabul etmemiştir.¹⁴

Aynı minvalde olmak üzere anılan Kanunun 40/1. maddesinde¹⁵ de “**kooperatif memuru**” ve “**işçi**” ibareleri ayrı ayrı zikredilmiştir.

Bu arada, önemle belirtmek gerekir ki, KoopK'nın 62/3. maddesinde kamu görevlisi gibi cezalandırılacak olanlar sadece yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları olarak sınırlandırılmış; bu hükümde “**denetim kurulu üyeleri**” ve “**kooperatif ortakları**” ayrıca sayılmamıştır.

Dolayısıyla, suç ve cezalarda kanunilik ilkesi gereğince, kooperatif denetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyesi olmayan ortaklar ve kooperatife dışarıdan iş görenler, suç oluşturan fiil ve hareketlerinden dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılmaz ve sorumluluklarına gidilemez.¹⁶

Son olarak ifade edelim ki, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve çalışanları, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununa tabi değildir.

Dolayısıyla, bunlar hakkında soruşturma yapılabilmesi için öncelikle ön inceleme yapılması ve akabinde belli bir makamın soruşturma izin vermesi gerekmektedir.

Soruşturma ise genel hükümlere göre yapılır.

3.3. Kooperatif Yönetim Kurulu Üyeleri ve Memurlarının Cezalandırılabilir Suçlar

KoopK'nın 62/3. maddesine istinaden kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurları;

- Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle

13) Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 11.02.2016 tarihli ve E.2013/16306, K.2016/1517 sayılı; 25.06.2015 tarihli ve E.2013/8334, 2015/13034 sayılı; 07.04.2015 tarihli ve E.2014/7948, K.2015/9567 sayılı kararları.

14) Yargıtay 15. Ceza Dairesinin 11.11.2018 tarihli ve E.2016/4433, K.2018/7868 sayılı kararı.

15) KoopK'nın 40/1. maddesinde, “Anasözleşme gerek kooperatifin memurları ile işçileri, gerekse kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir.” denilmektedir.

16) Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 13.11.2014 tarihli ve E.2013/6181, K.2014/10883 sayılı kararı.



yükümlü olduğu kooperatif malını kendisinin veya başkasının zimmetine geçirmesi halinde **“zimmet”** suçundan (TCK md. 247),¹⁷

- Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmesi ya da görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla veya kişinin hatasından yararlanarak kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna etmesi halinde **“irtikâp”** suçundan (TCK md. 250),

- Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine imkan sağlaması halinde **“denetim görevinin ihmali”** suçundan (TCK md. 251),

- Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlaması halinde **“rüşvet”** suçundan (TCK md. 252),

- Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek yahut görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlaması halinde **“görevi kötüye kullanma”** suçundan (TCK md. 257),¹⁸

- Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları, emirleri ve diğer tebligatı açıklaması veya yayınlaması veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştırması halinde **“göreve ilişkin sırrın açıklanması”** suçundan (TCK md. 258),

- Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışması halinde **“kamu görevlisinin ticareti”** suçundan (TCK md. 259),

- Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk etmeleri, görevlerine gelmemeleri, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmamaları veya yavaşlatmaları halinde **“kamu görevinin terki veya yapılmaması”** suçundan (TCK md. 260),

17) Yargıtay'ın bazı kararlarında, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurlarının suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden, özellikle kooperatifin para ve malları, bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacakları dolayısıyla yönetim kurulu üyeleri ve memurlarının irtikâp suçunun faili olamayacaklarına hükmedilmiştir (Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 03.07.2014 tarihli ve E.2014/1109, K2014/7404; 04.04.2011 tarihli ve E.2011/1495, K.2011/2681 sayılı kararları).

18) Suç tarihinde tarımsal kalkınma kooperatifinin yönetim kurulu başkan ve üyeleri olan sanıklar, kooperatif üyesi olan katılanın hayvanları için gerekli olan yemi kooperatiften satın almaması nedeniyle getirdiği sütü satın almamaları şeklindeki eylemlerinden dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılabilmelerine olanak bulunmamaktadır (Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 06.11.2014 tarihli ve E.2013/2139, K.2014/10571 sayılı kararı). Suç tarihlerinde kooperatifi yönetim kurulu başkanı olan sanık, ... Başkanlığınca yazılan müzakerelere cevap vermemesi şeklindeki eylemi nedeniyle kamu görevlisi gibi cezalandırılabilmesine yasal olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla sanık, özgü suç niteliğindeki görevi kötüye kullanma suçunun faili olamaz (Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 28.05.2019 tarihli ve E.2015/11200, K.2019/5761 sayılı kararı).

- İlgili kanunlarda belirlenen koşullara aykırı olduğunu bilerek, kişilerin taşınır veya taşınmaz malları üzerinde, karşılık ödenmek suretiyle de olsa, zorla tasarrufta bulunması halinde **“kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf”** suçundan (TCK md. 261),

- Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal etmesi veya bu hususta gecikme göstermesi halinde **“kamu görevlisinin suçunu bildirmemesi”** suçundan (TCK md. 279),

- Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemesi, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmesi, gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemesi veya sahte resmi belgeyi kullanması halinde **“kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği”** suçundan (TCK md. 204/2),¹⁹

cezalandırılır.

Kamu görevlileri için öngörülen ve kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları nedeniyle kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurları hakkında da uygulanan anılan suçlarda, hem ceza miktarı yüksek tutulmuş, hem de birçok göreve atanabilmek ya da seçilebilmek için bu suçların bazılarında hüküm giymemiş olmak şartı aranmıştır.

Tekrar etmek gerekirse, kanun koyucu, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurlarının cezai sorumluluğunu oldukça ağırlaştırmıştır.

Diğer taraftan, TCK'nın 40/2. maddesinde, **“Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.”** denilmektedir.

Söz konusu hüküm gereğince, kooperatif yönetim kurulu üyesi ve memuru olmayan diğer üçüncü kişilerin, yukarıda yer verilen suçların işlenmesine iştirak etmeleri halinde bu suçlardan dolayı azmettiren veya yardım eden sıfatıyla sorumlu olurlar.²⁰

Yeri gelmişken belirtelim ki, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurları, sadece kendi fiilleri yönünden kamu görevlisi sayıldığından, bunlara yapılan yalan beyanlar **“resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan”** suçunu (TCK md. 206) oluşturmaz.

Aynı nedenle kooperatifin yönetim kurulu üyesi veya memurları tarafından düzenlenen belgeler üzerinde bu niteliklere sahip olmayan kimselerin yapmış oldukları sahtekârlık fiilleri, özel evrakta sahtekârlık suçunu (TCK md. 207) oluşturur.²¹

Ayrıca, bir kısım suçlar ancak kamu görevlilerine veya kamu görevlisi sayılanlara karşı işlenebilmektedir.

19) Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 10.10.2018 tarihli ve E.2016/7979, K.2018/7819 sayılı; 24.03.2016 tarihli ve E.2014/18461, K.2016/2705 sayılı; 15. Ceza Dairesinin 28.06.2016 tarihli ve E.2016/1311, K.2016/6817 sayılı; 5. Ceza Dairesinin 01.10.2015 tarihli ve E.2013/10949, K.2015/14692 sayılı kararları.

20) Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 10.01.2019 tarihli ve E.2016/8853, K.2019/348 sayılı; 24/03/2016 tarihli ve E.2013/12308, K.2016/3005 sayılı; 15/09/2015 tarihli ve E.2014/1388, K.2015/14233 sayılı kararları.

21) Nevzat Toroslu, agm, s.528.



Kooperatif yönetim kurulu üyelerine ve memurlarına karşı işlenmiş suçların kamu görevlisine karşı işlenmiş sayılacağına dair bir hükme **KoopK**'da yer verilmediğinden, sadece kamu görevlilerine karşı işlenebilen suçlar, bu kişilere karşı işlenmiş olmaz ve bundan dolayı ilgililere ceza verilmez.

4. Sonuç

Kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve personeli kamu görevlisi değildir.

Bu kişiler görevlerini, özel hukuk hükümlerine göre icra ederler.

Ancak, kanun koyucu, yolsuzluk ve başka şekilde kooperatiflere olan güvenin sarsılmaması ve caydırıcı olması bakımından, diğer ticaret şirketlerinden farklı olarak, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve çalışanları için daha ağır cezai sorumluluk öngörülmüştür.

Bu kapsamda, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının, suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları, bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılması öngörülmüştür.

Söz konusu hükme istinaden, kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve uygun şekilde görevlendirilmiş kooperatif çalışanları, kamu görevlilerine özgülenmiş olan ve memur suçları olarak adlandırılan zimmet, rüşvet, görevi kötüye kullanma, resmi belgede sahtecilik gibi suçlardan cezalandırılabilir.

Ancak bu durum, kooperatif denetim kurulu üyeleri ve ortakları ile kooperatife dışardan iş görenler için geçerli değildir.

Sonuç olarak, kooperatif yönetim kurulu üyelerinin ve kooperatif personelinin, sonradan herhangi bir cezai sorumlulukla karşı karşıya kalmaması açısından, görevlerini mevzuat ve anasözleşmede öngörülen esaslara uygun olarak yerine getirmeleri ve bu hususta gereken hassasiyeti göstermeleri menfaatlerine olacaktır.

UKRAYNA KİEV'DE ULUSLARARASI TÜRK KONGRESİ

Hüsnü POYRAZ*

Otomobille; İzmir'e ; sağlık kontrolü, sonra Kuşadası Güzel Çamlı 'da ablamın yazlığına tatile giderken; cep telefonu ısrarla çaldı, trafik kaidelerini hiçe sayarak açtım. Başkanımız Prof. Dr. Ali Fuat Beyefendi, hal hatırdan sonra "Ağabey, kongremizi, Ukrayna Kiev'de yapacağız gelmek ister misin ? " diye sorunca; 1969 yılında üyesi olduğum, 8 yıl başkanlık yaptığım kurumumuzun, hiçbir uluslararası kongresini kaçırmayan bir üye olarak; "Gelirim, hangi tarihlerde olacak ?" diye sordum " Seyahatimiz 24-29 Eylül'de olacak" deyince (tatilimi 4-5 gün kısaltırım diye düşünüp) " Tamam geleceğim." dedim. Bilet fiyatı da ucuzdu, 128 dolar, gidiş-dönüş Ankara-Bodrum fiyatı neredeyse...

20 Eylül'de Prof. Dr. Haşim Beyefendi ile görüşerek bilet işini hallettim.

Her yurtdışı seyahatinde olduğu gibi; gideceğim ülke ve görüşeceğimiz konular hakkında bilgi almam, hazırlamam gerekiyordu. Aksilik, internetim de bozulmuştu. Bu görevi, inceleme ve rapor-not hazırlama konusunda özel kabiliyeti olan, üniversite öğrencisi torunum Hüsnü Arın 'a devrettim. Bana 2-3 ayrı kaynaktan istediğim fevkinde çok değerli bilgiler toplamıştı. Bu bilgileri okuyup, öğrenip, gerektiği yerde kongrede kullanmak (bir nevi malumat-ı furuşluk yapmak için) üzere notları çıkardım.

Bizler birkaç yıl öncesine kadar, biletimizi alır, havaalanına vaktinde gider, biniş kartımızı alır, uçağa binerdik. Tüfek çıktı mertlik bozuldu misali akıllı telefonlar çıktı, elektronik biniş kartları çıktı. Biniş kartımı da Prof. Dr. Haşim Bey'in desteğiyle cep telefonuna aktardım. Yerim 29/D. Bendeniz görev icabı 34 yıldır V.I.P 'ten bildiğim için (arkadaşlarımdan ayrılmamak için V.I.P kullanmadım.) 29. Sıraya varana kadar uçağın içinde küçük valizimi çeke çeke kalabalığın içinde -daracık koridorda- sürüne sürüne on dakika yürüdüm.

Uçak vaktinde hareket etti. Görebildiğim kadarıyla; dümdüz sulak arazi, mısır, ayçiçeği tarlaları, buğday arazileri, ufak yerleşim yerleşim yerleri, köyler, -Dinyeper Nehri olduğunu tahmin ettiğim-İstanbul Boğazı kadar geniş su yatağı...

İki saatlik, düzgün bir uçuşla Kiev Havaalanı'na rahatça indik, ancak uçak taksi yaparken -pist

* husnupoyraz@gmail.com



eski, 2. Harb-i Umumi 'den kalmış olmalı ki- terminal yanına varana kadar sarsıla sarsıla gittik.

Havaalanına gelen otobüse binerek bir saat kadar yolculukla " Ukraine" oteline vardık, odamıza yerleştikten sonra, yol arkadaşım değerli hocamız **Prof. Dr. Nevzat Bey**'le açılışımızı gidermek için doğruca, kapitalizmin sembolü McDonalds'a yemeğe gittik.

26 Eylül 9.00-9.45 arası kayıt ve açılış konuşmaları için salona indik, toplantı başlamadan Kiev Büyükelçimiz Sayın Ahmet Gülderen de teşrif ettiler, Ukrayna- Türkiye siyasi ve ekonomik münasebetleri hakkında konuştuk, bilgi aldık. Sayın Büyükelçi, yeni seçilen Başkan Vladimir Zelenskiy'in Türkiye ve Kırım Tatar Türklerine yaklaşımının çok memnuniyet verici ve olumlu olduğunu beyan etti. Daha önce tespit edilen bir programı için! Kongreden ayrıldı. Kongremiz her zaman olduğu gibi saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile açıldı.

Kongre; Başkanımız **Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY** konuşmasında: Kurumun kısa tarihçesi, milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongreleri 'nin önemi, Türk Kooperatifçiliği hakkında özet ve önemli bilgiler vererek; tekrar "**Hoşgeldiniz**" diyip kongreyi selamladı.

"1. Oturum Başkanı Hüsnü Poyraz'ı konuşmalarını yapmak ve oturumu idare etmek üzere kürsüye davet ediyorum." dedi. Programda benim konuşmam yoktu. Emri vaki olmuştu, ne diyecektim. Torunumun hazırladığı notlar imdadıma yetişti, konuşmaya başladım.

Ukrayna Slavlardan önce; İskitler (*Sakalar*), Hunlar (*Atilla*), Hazar Kağanlığı, Kıpçaklar, Peçenekler, Kumanlar, Oğuzlar, Altınordu ve Osmanlı Devleti'nin kontrolü altına girmiş. 16-17-18. yy.'da Kırım ile beraber Türk yurdu olmuştur. 18. yy.'ın ilk çeyreğinde Osmanlı'nın çekilmesi sonucu Rus Çarlığı 'nın işgaline uğramış.

1919 yılında kurulan Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, 1922 yılında S.S.Ç. Birliği'ne katılmıştır. İkinci Cihan Harbi'nde en büyük acıları yaşamış. Bu sırada 5,5 milyon Ukraynalı hayatını kaybetmiştir. Sovyetlerin çökmesi, dağılması sonucunda, 1991'de hürriyetine kavuşarak bugünkü Ukrayna Cumhuriyeti kurulmuştur.

Ukrayna, 25 vilayet 603.609 km arazi ile Avrupa'da 2. Büyük ülkedir. Kilometrekareye 74 kişinin düştüğü ülkenin nüfusu 48,5 milyondur.

Ukrayna topraklarının %56'sı verimli tarım topraklarıdır. (33,8 milyon hektar, Türkiye 28 milyon hektar)

2017 yılında; 61,916 milyon ton buğday, 14,881 milyon ton şekerpancarı, 12,235 milyon ton ayçiçeği, 22,208 milyon ton patates üretimi ile Avrupa'nın en önde gelen tarım ülkesidir. Buna rağmen G.S.Y.İ.H. 112 milyar 200 milyon dolar olup fert başına 2652 dolar gelir düşmektedir. (Türkiye'nin dörtte biri.)

Nüfusun: %77,8'i Ukraynalı, %17,3'ü Rus, %0,6'sı Beyaz Rus, %5 Moldovalı olmak üzere 19 etnik grup bulunmakta olup kabul edilen resmi dil Ukraynaca, tanınan bölgesel dillerin sayısı 18'dir.

1883 yılında başlayan kooperatifçilik hareketi 1939 yılında 700 ortağa ulaşmasına rağmen Stalin zamanında bütün kooperatifler kapatılmıştır. Ülkede 20 banka, şubeleri vasıtasıyla kredi ve sigorta hizmetleri vermektedir.

Bu bilgilerden sonra Rusya'nın Kırım'ı işgalini tanımadığımızı, ilhaki protesto ettiğimi bildirerek birinci oturumu açtım.

Birinci oturumda 6 tebliğ,8 tebliğci vardı. Her bir tebliğin takdimi için on iki dakika vereceğimi, sorular için on beş dakika vakit ayırdığımı bildirerek ilk tebliğciye mikrofonu verdim.

İkinci konuşmacı tebliğini sunarken, Ali Fuat Bey kulağıma eğilerek “ Ağabey televizyoncular mülakat için dışarda sizi bekliyorlar.” dedi. Konuşmacının tebliği bitirmesini beklerken, ikinci ikaz üzerine Hazirun ’dan ve tebliğcilerden özür dileyerek, televizyon mülakatına gittim.

Kırım Haber Ajansı'nın; Türkiye'deki kooperatifçilik hareketi, kooperatifler vb. sorularına verdiğim cevaplardan sonra kongreyi neden Ukrayna'da, Kırım'da yaptığımızı binlerce yıl Ukraynalılarla Türklerin birlikte yaşadıkları, 16-17-18. yy. 'da Osmanlı ülkesi olduğunu, Kırım'ın haksız yere Ruslar tarafından işgal ve ilhak edilmesini tasvip etmediğimi, bu konuya uluslararası dikkat çekmek gerektiğini yad edip; son zamanlarda Türkiye ile Ukrayna arasında siyasi ve iktisadi münasebetlerin çok geliştiğini anlatıp, Kırım'ın işgal ve ilhak edilmesini protesto ettiğimi belirttim.

Salona döndüğümde Başkanlığın boş kalmadığını **Prof. Dr. Nevzat Bey**'in yer aldığını görüp Başkanlığı devralarak soru ve cevap faslından sonra konuşmacılara ve Hazirun 'a teşekkür ederek katılım belgelerini takdim ettim. Son zarfta benim katılım belgem vardı. Takdime kimse gelmediği için, otel odasında kendi kendime takdim edeceğimi belirtip, birinci oturumu (*vaktinde*) kapattım.

Birinci oturumu kapattıktan sonra Kırım Tatar Türklerinin efsanevi lideri, Sovyet zamanında tutuklanan ve öldürüldüğü söylentileri üzerine 1979'larda Ankara ve Türkiye'de gıyabi cenaze namazını kıldığımız **Mustafa Abdülcemil Kırımoglu** ve **Kırım Tatar Meclisi Başkanı Refat Çubarov** kongremize geldi.

Mustafa Abdülcemil Kerimoğlu, Kırım Tatar Türklerinin geçmişteki mücadelelerini, Rusların Kırım Tatar Türklerine yaptıkları zulmü anlattı. Sovyetlerin dağılmasından, Ukrayna Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra rahat bir nefes aldıklarını, Ukrayna Parlamentosu'na Kırım Milletvekili olarak seçildiğini, aradan otuz yıl bile geçmeden 2014 yılında Rusların Kırım'ı işgal ederek Rusya'ya bağladığı, halen Kırım'a girmelerinin yasak olduğunu söyledi. Daha sonra söz alan **Kırım Milli Meclis Başkanı Refat Çubarov;** Kırım'da Rusların baskı ve zulümlerinin artarak devam ettiğini, Rusların amacının işgale Ukraynalılardan daha çok karşı çıkan Kırım Tatarlarını Kırım'dan çıkararak, mücadelenin bitirilmesi amaçlandığını söyledi. Kırım'da kalan Tatar liderlerinin de sudan bahanelerle tutuklanarak işkence yapıldığını bildirdi.

Ukrayna Hükümeti'nin Kırım Tatar Meclisi'ni desteklediğini parlamentoda Kırım'ı temsilen üç milletvekilinin yer aldığını ifade etti. Ayrıca Devlet Başkanı V. Zelenskiy'nin “**Kırım, Rus işgalinden kurtulunca Kırım Tatarlarına muhtariyet sözü verdiğini ve bunu devlet televizyonundan da alenen açıkladığını**” ifade ederek; Bizi Kiev'deki Kırım Milli Meclisi'ne davet etti. İki gün boyunca bütün oturumları takip ettim. Takipten başka çaremiz yoktu. Muktesit ve sempatik Başkanımız (*zaman kaybı olmasın bahanesiyle*) tasarruf etmek için öğle yemeği arası koymamıştı. Nevzat Hocam ile – helal et kullanan- McDonalds 'da geç öğle-erken akşam yemeği olarak kifaf-ı nefis ettik.

Cuma, son günü 8 ve 9. oturumları birleştirilerek yapılmış Kongremiz öğleden önce Başkanımız **Prof. Dr. Ali Fuat Ersoy,** tebliğ veren değerli akademisyenler ve iştirakçılara teşekkür ederek kongremizi kapatırken; bütün kongrelerimize katılan, faaliyetlerimizi yakından takip eden duayen Başkanımız Hüsnü Poyraz'a (*muhtemelen elde kalan*) katılım plaketini vermeyi de ihmal etmemişti. Başkanımızın art niyet taşımayan bu sempatik hareketine teşekkür ederek (*Hanımımın; "Her toplantı sonunda, her konferans, konuşma sonunda verilen plaketleri getirme. Evde yer kalmadı." serzenişlerine rağmen*) plaketi aldım ve eve getirdim.

Cuma günü öğleden sonra, Kurum Başkanımız Ali Fuat Bey başkanlığında, Kırım Tatar Türkü olan değerli hocamız Prof. Dr. Enver Aydoğan'ın yardımları ile Kırım Tatar Milli Meclisi'nin Kiev'deki merkezine ziyarete gittik.



Kırım Tatar Milli Meclisi büyük bir rezidansın bitişğinde, girişi müstakil olan iki katlı bir bina... İki katı takriben 500 metrekare civarında, toplantı, konferans salonu, başkan ve üyelerin odaları, mescit ve diğer sosyal faaliyetlere imkan veren ortamları ile modern bir bina...

Görüşmelerimizde **Meclis Başkanı Refat**, Kiev'de meclis binası için arsa aradıklarını, şehirde arsaların çok pahalı olduğunu belirttiler: "Arsa alıp Türkiye bize binamızı yapacaktı. Arsa alınamayınca Büyükelçiliğimiz'in yardımlarıyla bu binayı bulduk. Bedelinin tamamını Türk Hükümeti ödedi ve bize tahsis etti. Türkiye'ye müteşekkirimiz."

Ukrayna ve Türkiye Cumhuriyeti bizi daima destekliyor. Ukraynalılar da Kırım işgaline, kendilerinden çok bizim karşı çıktığımızı bildikleri için sevgi ve sempati ile bakıyorlar, bizi destekliyorlar dedi.

Kırım'da nüfusun büyük bir ekseriyetin Rus olduğu Kırım Tatar Türklerinin %12 civarında olduğu dikkate alınır; davanın çok zor olduğu, işin içine **NATO** ve **ABD** girmediği sürece Ukrayna'nın bu işgale, ilhaka son vermeyeceği gerçeğini de ifade ettik.

Sohbeti koyulaştırıp çaylarımızı içtikten sonra, "İnşallah tekrar görüşürüz." temennisi ile kucaklaşıp veda ettik.

Kongrenin gala yemeği Cuma günü akşamı Kiev'in meşhur Musafir isimli lokantasındaydı. (Nevzat Bey'le bir gün önce yemek için gittiğimizde rezervasyonumuz olmadığı için yemek yiyememiştik.)

Yemeğe Büyükelçimiz Sayın Ahmet Gülderen, Kırım Tatar Milli Meclisi Başkan ve üyeleri de iştirak ettiler.

Üst kat salonun tamamı bize tahsis edilen lokantada bol miktarda salata, Tatar yemekleri ve Şaşlık Kebabı ile tatlı olarak "baklava" denen ancak bildiğimiz baklava ile akrabalığı hatta hısımlığı bile olmayan; yağda kızartılıp tatlıya batırılan yufka idi.

Türkçe bilen Azeri garson hanımımıza "Çiğ börek ne zaman gelecek ?" diye sorduğumda "Menüde çiğ börek yoktu." dedi. Garson kıza "Ben Tatar lokantasında çiğ börek yemeden gitmem, bana çiğ börek getir. Ali Fuat Bey parasını ödemezse ben öderim." dedim. Gelen çiğ böreği afiyetle yedim.

Cumartesi günü Kiev'de günümüz dolmuştu. Uçak, gece hareket edeceği için otobüs 17.00'de gelecekti. Kahvaltıdan sonra yedi saat vaktimiz vardı. Nevzat Hocam ile, otobüsle şehir turu yapalım dedik. İki saatlik tura 35 dolar dediler. Pahalı bulup gitmedik. Onun yerine alışveriş yapar, öğle yemeği yeriz dedik. Dediğimizi yaptık. Otele yakın tarihi binaları gezdik. Sahibinin, Ukrayna Devlet Başkanı V. Zelenskiy olduğu söylenen Roshen çikolataların satıldığı özel mekandan aldığımız çikolatalardan sonra akşamüstü yemeği olan McDonalds Big Mac hamburgerlerimizi atıştırıp, her gün Nevzat Bey'le yaptığımız gibi kahvelerimizi alıp purolarımızı yaktık ve havaalanına gitmek üzere Kiev'e veda ettik.

Bir saat kırk beş dakikalık rahat bir yolculuktan sonra Esenboğa'ya indik. Beklediğimiz yere bir hayli nazlı gelen otobüse binerek Ankara'ya geldik.

Kongre; 6'sı yabancı, bir kısmı Türk olan bazı tebliğcilerin gelmemesine rağmen belirli bir disiplin içinde, verimli ve faydalı ve başarılı olmuştur.

Türklerden kalan hatıra Meydan (Maydan) adlı alana bakan Kiev'in en güzel otelinde bizi ağırlayan Kongre heyetine ve Kurumumuza teşekkür ediyor, bir dahaki kongremizde buluşmamızı diliyorum.

HİNDİSTAN SÜT KOOPERATİFÇİLİĞİ ÜZERİNE FARKLI BİR DEĞERLENDİRME

Vedat SADIĞLU*

Giriş

Nüfusunun yaklaşık %70'i kırsal alanda yaşayan Hindistan'ın ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Hindistan hükümeti tarımsal alanda kalkınmayı kooperatifler yoluyla gerçekleştirmeyi hedeflemiştir.



Etkili ve aktif bir kooperatifçilik anlayışına sahip olan Hindistan'da kooperatifler, ülke ekonomisinde ayrı bir sektör olarak değerlendirilmektedir.

Yüz yıllık bir geçmişe sahip olan Hint kooperatifçilik hareketi, erken dönemden bağımsızlık sürecine kadar ve bağımsızlıktan günümüze kadar geçen süreç olarak iki dönemde analiz edilebilir.

Günümüzdeki süreçte ise, kooperatifler hükümet programlarında her zaman yerini almıştır.

Resim 1: Hindistan, Güney Asya'da yer alan bir ülkedir. Yüzölçümü 3,2 milyon km², nüfusu 1,339 milyar (2017) kadardır.

*Araştırmacı Yazar (vsadioglu1960@hotmail.com)

Bununla birlikte, ülkenin kooperatifçilik hareketini bütünüyle temsil eden '**Hindistan Milli**



Kooperatifler Birliği' günümüzde, Hindistan köylerinin %99'unda varlık göstermektedir.

En son verilere göre, Hindistan'da 600,000'e yakın kooperatif ve yaklaşık 250 milyon kooperatif ortağı bulunmaktadır. Süt üretiminde ve süt dağıtımında da kooperatifler dikkate değer derecede varlık göstermektedir.

Nüfusunun yaklaşık beşte birinin kooperatif ortağı olduğu Hindistan'da pek çok başarılı kooperatif bulunmaktadır. Özellikle kırsal alanda kalkınmanın anahtarı olarak görülen kooperatifler, Hindistan'da yoksulluğun azaltılması ve kadınların ekonomik hayatta yer alması noktasında önemli rol oynamaktadır.

Hindistan'daki başarılı kooperatifçilik uygulamalarına bakıldığında özellikle küçük ölçekli sermayeye sahip kadın grupların yer aldığı gözlenmektedir.



Resim 2: Maharashtra'da bir kooperatif bankası olan Mahila Sewa Bank, çevredeki kadın sütçülere bankacılık ürünleri hakkında temel bilgiler öğretiyor.

Örneğin, 1972 yılında Gujarat bölgesinde kurulan **"SEWA (Bağımsız Çalışan Kadınlar Birliği)"** faaliyetleri sonucunda kadın emeğinin korunması ve ekonomik faaliyetlerde yasal haklara sahip olması amacıyla 105 kadın kooperatifi kurulmuştur.

Süt üretimi, kredi hizmeti, alım-satım, zanaatkârlık ve toprağa dayalı sektörlerde 100,000 ortağıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

Grubun, **'SEWA Bank'** adıyla bilinen bir de bankası bulunmaktadır.

Hindistan'da Kadınların Sahip Olduğu Süt Kooperatiflerinin Durumu

Hindistan'daki birçok kooperatifte, kadınların düşük oranda kooperatiflerde temsil edilmesi ve kadın ortaklarının az bulunması önemli bir sorundur.

Bu durum kredi kooperatiflerine göre tarımsal amaçlı kooperatiflerde daha yaygın durumdadır.



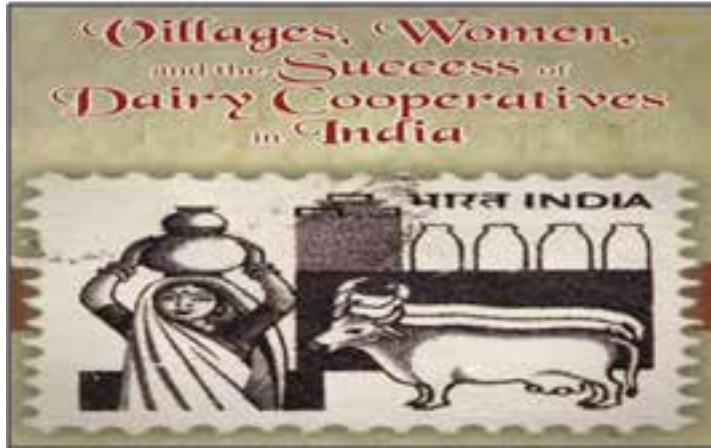
Resim 3: Hindistan'da kadınlarca kurulmuş bir kadın süt kooperatifi

Bu soruna çözüm bulmanın tek yöntemi Sri Lanka'nın güneyindeki kadın kooperatif bankalarına benzer kadın kooperatif bankaları kurmak ve sayılarını artırmaktır.

Hindistan'daki '**Kadın Süt Ürünleri Kooperatifi**' gibi farkındalık kampanyaları ise kadınların kooperatiflere katılımının iki katına çıkarılmasına yardımcı olmaktadır.

Bunlara ek olarak, genç nüfusun kooperatiflere katılım oranlarını yükseltmek ve gençler için uygun işlerin artırılması amacıyla az da olsa uzmanlaşmış gençlik kooperatifleri kurulmaktadır.

Bu amaçla mevcut kooperatiflerde farkındalık çalışmaları yapılmaktadır.



Resim 4: Yukarıdaki afişte: "*Hindistan'da köyler, kadınlar ve süt kooperatiflerinin başarısı*" yazıyor.

“Gıdaları Güvende Tutma Hakkı” Kampanyası Ve “Güvenli Gıda Elçileri; Anneler” Girişimi

Hindistan, dünyadaki gelişmekte olan ikinci ekonomi durumundadır. Ayrıca, dünya sütünün %18'ini üretmekte ve yine de talebin üretimi geride bıraktığı görülmektedir.

Hindistan'ın bu haliyle olağandışı bir durumda olduğu söylenebilir. Burada büyük bir düzensiz kırsal üretici pazarı vardır ve çoğu süt, bağımsız satıcılar ve aracılar aracılığıyla satın alınmakta ve işlenmemektedir.

Hindistan pazarının büyük potansiyeli bulunmaktadır. Ekim 2014 - Mart 2015 tarihleri arasında, “**Gıdaları Güvende Tutma Hakkı**” kampanyası, sosyal medyanın gücünden yararlanan ve güvenliği sağlamak için anneleri “**güvenli gıda elçileri**” olarak görevlendiren geniş çaplı bir kamuoyu bilinçlendirme girişimi başlatılmıştır.

Etkinlikte, 10 şehirde çevrimiçi, basılı ve düzenlenen canlı etkinliklerde özellikle paketlenmiş **UHT** sütün besleyici yararları konularına yer verilmiştir.



Resim 5: Hindistan Gıda Güvenliği ve Standartları Kurumu Logosu

Kampanya başlamadan önce, “**Annelerle Sohbetler**” gıda güvenliği anketi başlatıldı. Bulgular arasında, ankete katılan her üç anneden birinin ailesine verdiği yemeğin güvenliğinden ve kalitesinden emin olmadığı ortaya çıktı.

Medya ortağı 'The Times of India' ile ve güçlü bir çevrimiçi varlığa sahip olan kampanya, etkili anne adaylarını araştırmaya dayanarak sonuçta 15 ana “güvenli gıda elçisi” olarak daraltıldı.

Toplamda 2000'den fazla anne beslenme ve gıda güvenliği ile ilgili seminerlere ve atölye çalışmalarına katılmış ve öğrendiklerini blog haline getirerek, daha büyük etki gruplarına mesaj göndererek dalgalanma etkisi yaratmıştır.

Ana mesajlar, kampanya boyunca basılı medyada ve özellikle de yaşam tarzı yayınlarında, her zaman ünlü bir beslenme uzmanının onayı ile güçlendirildi.

Merkezi kampanyaya ek olarak, 2013 yılında Hint Diyetisyenler Birliği ve Tüm Hint Tıp Bilimleri Enstitüsü, Topluluk Tıbbı Enstitüsü ile Topluluk Beslenme Enstitüsü (NQ) bu oluşuma katıldı. NQ, ilk çevrimiçi kursu, gıda güvenliği, beslenme ve ambalajlama üzerine çeşitlendirdi.

Başlangıçta kurs sadece sağlık çalışanları, beslenme uzmanları ve diyetisyenler içindi, ancak 2014 yılında annelerin gıda güvenliği konusunda daha bilinçli olmaları ve aileleri için daha güvenli ve sağlıklı seçimler yapmaları için yeni bir çevrimiçi kurs başlatıldı. 3,000'den fazla sağlık profesyoneli ve 4,000 anne NQ kursunu tamamladı.

Günümüzde ise, 'Hindistan Gıda Güvenliği ve Standartları Kurumu' (**FSSAI**), gıda maddeleri için bilim temelli standartları ortaya koymaktadır.

Ülkedeki bütün vatandaşlarına güvenli ve sağlıklı yiyeceklerin temin edilmesini sağlamak için üretim, depolama, dağıtım, satış ve ithalatlarını düzenlemektedir. Otorite ayrıca ülke genelinde bir bilgi ağı oluşturmaktan da sorumludur, böylece halk, tüketiciler vb. gıda güvenliği ve hijyeni ve ilgili endişe konuları hakkında hızlı, güvenilir ve doğru bilgiler alır.

Hindistan'da Süt Üretimini İyileştirilmesi Çalışmaları

Nüfusun çoğunluğunun vejetaryen olduğu Hindistan'da süt ürünleri ana protein kaynaklarından biridir. Süt tabanlı peynir, tereyağı, yoğurt ve soslar günlük yaşamın ayrılmaz parçası ve ülkeyi süt ürünlerinin dünyadaki hem en büyük tüketicisi hem de en büyük üreticisi yapmaktadır.

Ancak Hindistan'daki ineklerde düşük genetik potansiyelin, yetersiz beslenme yönetiminin ve veterinerlik desteği eksikliğinin bir araya gelmesi ülkenin süt verimini küresel standartların önemli ölçüde altında tutmaktadır.

2008'de, **ABD** merkezli çok uluslu bir şirket hayvan besini işletmesi, çiftlik yönetim tekniklerini optimize etmek ve süt üretimini artırmak için ülkedeki süt ürünleri üreticileriyle birlikte çalışmaya başladı.

Şirket her hafta, uzmanlıklarını paylaşması, çiftçi grup toplantıları düzenlemesi ve üretkenliği artırma yollarıyla ilgili farkındalığı yükseltmesi için veterinerlerden ve satış personelinin oluşun bir ekip gönderdi.

Beş inekten 100 ineğe kadar farklı büyüklüklerdeki mandıralarla çalışan şirket ekipleri, sadece 2014'te yaklaşık 30,000 çiftiyi beslenme ve çiftlik yönetiminde en iyi yöntemler konusunda eğitti. Ayrıca şirket, 30,000 mandıra, su mahsulü ve kümes hayvanı üreticisine haftalık çiftlik yönetim ipuçları göndermek için bir **SMS** mesajı kampanyası başlattı.

2014 ilkbaharında Şirket, Pencap ve çevre eyaletlerdeki artan kaliteli yem ihtiyacını karşılamak için Hindistan'ın kuzey ucundaki Bathinda/Pencap'ta en son teknoloji bir yem değirmeninini temelini attı. Ayrıca, güneydeki Karnataka eyaletinin Doddaballapur kasabasında, müşteriler için yem konusunda daha fazla inovasyon araştırması yapmak üzere yeni bir teknik uygulama merkezi inşa etti.

2014'te, ' İlerici Süt Ürünleri Üreticileri Derneği Fuarı'nda düzenlenen bir süt sağma yarışmasında şirket Hindistan'daki programlarının başarısını gösterdi.

Sponsorluğunu şirketin yaptığı dört çiftçinin inekleri, süt üretimi kategorisinde eve altın, gümüş ve bronz madalya ile döndü.

Süt ürünlerine bağımlı bir ülkede şirketin uzmanlığı ve Hindistan'ın süt endüstrisine olan bağlılığı açıkça ortadadır.



Hindistan, çiftçileri, sürüleri ve müşterileri için en iyi çözümleri sağlayacak yenilik bulma çabalarını günümüzde de sürdürmektedir.



Resim 6: Hindistan'ın süt üretiminin her yıl yaklaşık % 4,4 artacağı tahmin edilmektedir.

Sonuç

Hindistan, dünya toplam süt üretiminin %18'ini üreterek dünyanın en büyük süt üreticisi durumundadır. Nüfus özellikleri nedeniyle süt üretimi ve ürünlerinde büyük potansiyel ihtiva etmektedir. Hindistan'da sağlıklı yaşam için süt kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır.



Resim 7: Hindistan'da dokuz başlık bir işletmenin ürettiği çiğ sütbaşına düşen işçi maliyeti ile ABD'deki 350 baş kapasiteli bir işletmenin çiğ sütbaşına işçi maliyeti aynıdır.

BM ve OECD tarafından yayınlanan bir rapora göre; *“Yalnızca görünüm dönemi boyunca, Hindistan’da süt üretimi %49 büyüyecek; 2026’da Hindistan, dünyanın en büyük süt üreticisi olacak ve ikinci en büyük üretici olan Avrupa Birliği’nin üçte birinden daha yüksek çıktı elde edecek ”*denmiştir.

Hindistan’da üretilen sütün yaklaşık %50’si çiftliklerde, üretildiği yerde tüketilmektedir. Ayrıca, Dünyanın en büyük manda sütü üreticisi ülkeler Hindistan ve Pakistan’dır.

Bu ülkelerdeki manda sütü üretimi (genel süt üretimi içinde) inek sütü üretiminden fazladır.

Dünya Bankasının 2008 yılı *“Tarımsal Gelişme”* raporunda, kırsalda ekonominin ciddi bir boyutta ihmal edildiği belirtilmiştir.

Tek çözüm çiftçilerin kolektif olarak tarımsal ve pazarlama kooperatifleri halinde örgütlenmeleri ve tarımsal ürünlerin üretim, işleme ve pazarlamasını kooperatifler yoluyla yapmalarıdır.

Birçok gelişmekte olan ülkede çiftçi örgütleri giderek artmaktadır.

Örneğin Hindistan’da 100,000 süt ürünleri kooperatifi her gün 12 milyon ortaktan 16,5 milyon litre süt toplamaktadır. Süt Hindistan’ın gıda ihtiyacının önemli bir kısmını karşılamaktadır.

Kaynakça

- <http://www.sanliurfasiyaset.com/haber/2257/turkiyede-suc-hindistanda-model>(Erişim tarihi:18.01.2017).
- <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/dislliskiler/ulkeler/ulke-detay/> Hindistan(Erişim Tarihi:20.01.2017).
- http://www.turkvet.biz/yazi/dunya_hindistan_sut.htm(Erişim tarihi:22.07.2019).
- <https://www.thehindubusinessline.com/economy/agri-business/india-to-become-largest-milk-producer-in-2026>(Erişim tarihi:22.07.2019).
- <https://www.tetrapak.com/tr/about/tetra-pak-index/dairy-index>(Erişim tarihi:22.07.2019).
- <http://ulusalsutkonseyi.org.tr-FAO.pdf>(Erişim Tarihi:23.07.2019).
- Kaynak: <http://www.kto.org.tr/d/file/hindistan-ulke-raporu-2017.pdf>(Erişim Tarihi:23.07.2019).
- https://www.cargill.com/history-story/tr/TR_INDIA-DAIRY-FEED(Erişim Tarihi:23.07.2019).
- <http://koop.gtb.gov.tr/data/>(Erişim Tarihi:23.07.2019).
- <https://knowledge.wharton.upenn.edu/article/growing-interest-why-banks-are-reaching-out-to-rural-india>(Erişim Tarihi:28.09.2019).
- <https://archive.fssai.gov.in/home>(Erişim Tarihi:28.09.2019).



TOROSLARA, YÖRÜKLERE GÜZELLEME

Dr. Emrullah GÜNEY*

Dağlar siz ne dağlarsız,

Kardan kuşak bağlarsız...

Aldım başımı, düştüm yollara yollara. Deli gönül haydalandı yine... Kapanıp kalmak bencileyin bir gezgine, bir piyadeye mahpusluk gibi... Ulukışla istasyonunda trenden inmişim... Darboğaz üzerinden Toroslara vurmuşum kendimi. Sırtlarda, doruklarda kar birikintileri par par ederekten ayna gibi parlamakta... Nevalemi düzmüşüm. Bir küçük kutu süt, bir portakal, yarım somun, bir torbacık dolusu tuzlu fıstık, fındık, leblebi... Gittikçe yükseliyor yolum... Dinginlik... İlerledikçe çamlar sıklaşıyor... Çalılar ağaçlaşıyor. Otlar gürleşiyor. Ormanın o kendine özgü uğultusu... Ürpertici... Bir orkestra kendi melodisini çalıyor sanki. Arazi önceleri dilikbayırdı. Eski haritalarda piyade dahi mürur edemez, diye yazarmış böyle yerlerin üzerinde... O bayırlar ormandı bir zamanlar... Bilememişiz değerini... Kesip kesip yakmışız... Kesip kesip indirmişiz aşağılara, taşıyıp Mersin Limanına öküzlerle, hediye etmişiz ağaç yoksulu Arap ülkelerine... Vah vaah !..

Üzüntümü biraz sonra unutmuşum... Pınarlar gürül gürül... Mor yarpuzlu pınarlar... Büngüldek... Suları bolca... Bir davar sürüsünün çingirakları geliyor uzaklardan... Çobanın sesi, köpeklerin havlaması... Ve işte ilk yörük çadırı... Saatlerdir yollardayım... Yorgunluğum yüzümden mi belli? Sevecen bakışlı bir yörük bakıyor yüzüme... Selamdan önce... "Vakit geç oldu oğul... Gitme ilerilere... Konuğum ol..." Benim niyetim de öyle..." Kim derler?"... "Bize Toros Afşarlarının Güney boyu" derler... Aman... Ben burada akrabalarımı bulmuşum... Adımı soyadımı söylüyorum... Kucaklıyor coşkuyla... Sanki kırk yıldır tanışıyor gibiyiz... Türkmen Boran ağanın konuğuyum artık... Anlatıyor: "Kışlak olarak Çukurova'yı, şimdiki Mersin taraflarında deniz kıyılarını kullanırmış Yörük... O zaman Mersin küçük bir köy... Çevre çayır çimen. Kış ılık geçiyor. Koyun sürüsü yağmur yağsa da otluyor. Yörük ot, saman almaz. Sonra mayıs ortalarında Çukurova'nın sıcaklığı bir bastırdı mı kaçacak yer ararsın oğul... Biz buna Yörükkaçirtan sıcakları deriz. Koyunlar, kuzular yönlerini Torosa çevirirler; melerler... Bu melemeler yalvarış, yakarış gibi... Bizi gayrı yaylalara çıkarın der gibi... Melemelerine yürek dayanmaz... Sonra yükleriz yatağı yorganı, tavayı

* Prof. Dr. Emrullah Güney, emrullahgüney@gmail.com



kazanı... Yörüğün eşyası az olur... Amma unutmamalım... En önemlisi tak sök kilim tezgahı... Göç yola düşer... Arada mola verir, dinleniriz... Pınarlardan su içerek... Koyunlarımızı yayararak... Yolda kuzulayanlar da olur... Çocuklar onları kucaklarında, heybelerin gözlerinde taşırlar... Delikanlılar, genç kızlar türkü söylerler, karşılıklı atışmalar olur... Göçerken insan hiç yorulmaz... Biz kocalar eski günleri anarız... Yaylaya vardık mı, tüm yorgunluğumuzu unutturuz... Koyun, kuzu, köpek sevinç içinde dağılır çevreye... Gayrı melemeleri ağlatmaz insanı... Gelirler adama sürtünürler, sanki teşekkür eder gibi... Köpekler dört dönerler çevremizde... Kara kıl çadırlarımızı kurarız. Şimdi çadırlar sivri, akca... Sonra ocaklar yanar... Çorbamızı, pilavımızı kaşıklarız... Yaylada yarenlik tatlı olur... Saz çalanlar var; Karacaoğlan söylerler... Günler geçer gider böyle evlat... Kuzular semirir, koyunlar kilolanır... Arada zayıf verdiğimiz de olur... Sanma ki, hepsi bize kalır... Tüccar gelir alır koyunumuzu, asıl kazanç onlarıdır... Sonraları Ekim ayı ortalarında Torosların başı dumanlanır... Sabahları kalkarız ki, sular donmuş... Gece çiğ düşmüş... Sonra bu çiğ kırağıya dönmüş... O günlerde bir çiçek açar... Biz ona "Vargit" çiçeği deriz... Adana'daki Üniversiteden geçen yıl bir hoca geldi. Konuğum oldu sencileyin. İş gücü ot, çiçek, ağaç, çalı... Torbalar dolusu aldı götürdü... Ona Vargit çiçeğini anlattım... Çok ilgilendi... Defterine yazdı... Niye vargit adı? Şundan... O ot çiçek açtı mı, "artık durma bu yaylalarda... Toroslar yaşanmaz oldu; kışlağına in," demek... Kusura bakma oğul, yörük konuşkandır..." Kendini dinleyecek birini buldu ya, sevinçle, coşkuyla anlatıyor...

"Gazi Kemal Paşam Mersin'e gelmiş. Hangi yıl tam bilemiyorum. Fakat o yıl öyle bir sıcak yapmış ki... Hem de nemli hava... Adı güzel Kemal Paşa'nın niyeti Mersin'de kalıp biraz deniz havası almak... Fakat bunalmış... Ne yapsın... Dönmek istemiş Ankara'ya... Mersin Belediye Reisi demiş ki, "Paşam, bu sıcaklar geçer. Biz buna Yörükkaçırtan sıcakları deriz. Sizi daha da konuk etmek isteriz, gitmeyin." Gazi Atatürk gülmüş... "Reis bey, bu Yörükkaçırtan sıcakları Reiscumhur kaçırtan sıcaklar oldu artık," demiş... Anlatırlar bu hadiseyi... Şimdi, mühendis olan bir torunum var Adana'da; o da bunu bana bir kitabından okudu..." Tadına doyum olmaz bir dille anlatıyor Boran ağam... Mutluyum burada olmaktan... Çok şeyler de öğreniyorum bu arada...

Boran Ağa anlatıyor keyifle... Belli ki, yarenlik edecek adam arıyormuş, karşısına ben çıkınca anlatıyor keyifle... Fakat, şikayetçi değilim... Bilmediğim yayla yaşamını öğreniyorum böylece... Peki, nasıl olmuş da ayrı düşmüşüz? Onlar Akdeniz kıyılarında, Toroslarda... Biz Nevşehir yaylasında... *"Damat İbrahim Paşa Muşkara'yı köylükten çıkarıp şehir yaparken, kazan kaynatmış, cümle yörük aşiretlerine çağrı çıkartmış... Gelin, buraya yerlesin... Size toprak dağıtılacak... Vergi alınmayacak... Yerleşip kalın... Bazı boylar, oymaklar çağrıya uymuşlar, kalmışlar Nevşehir'de... Demek ki, siz de Göre'de yerleşmişsiniz... Amma benim dedelerim dönmüşler... Demişler, biz yaylaya çıkarız, zamanı gelince de Çukurova'ya ineriz. Belli ki, bir zorlama olmamış... Fakat, yerleşenlere taa Ürgüp'e kadar olan meşe ormanları kırılıp ekenek olarak toprak verilmiş... Biz göçer konar olduğumuzdan toprak sahibi olamamışız. Yörüklüğümüzü devam ettirmişiz... Askerliğimi İzmir taraflarında yaparken Alaman harbi sırasında, Nevşehir'li, Aksaray'lı Arkadaşlarım vardı bölüğümde... Onlar anlatırdı ki Erdaş Dağı diye bir dağ çevre köylülerce yayla olarak kullanılmış... Demek, Toros olmasa da, çevredeki bir dağ yayla yerine geçmiş..."Sürüyü çoban çelteğine bırakıp yürüyoruz... Duygu yüklü bir gün yaşıyorum... Boran ağanın konuğuyum... Çok görmüş geçirmiş... Yaşı 90'larda... Amma dinç... Benden hızlı yürüyor..." Zaten, yörük hızlı yürüyen demektir oğul... Yola düştün mü, duraksamadan yürüyeceksin..." Bir pınardan suiçiyoruz...*

Kızlar gitti diye pınar ağıladı,

Acıştı yüreğim, yandı pınara...

Karacaoğlan pınarın başında görmüş olmalı Yörük güzellerini... Omuzlarında testileriyle... Sularını doldurup giderken pınar sanki ağlar gibidir; mahzun... Yalnızlığın hüznü... Bir su uğultusu... Artık değirmenin çarkını çevirmiyor sular... Buğday öğütmüyor... Havada sıcak un kokusu da



yok... Burada rastlamış olmalı Karacaoğlan, kendisine emmi diyen kıza... Artık sakallarına ak düşmüştür...

Değirmenden geldim, beygirim yüklü

Şu kızı görenin del'olur akli...

Turnada tele benzeyen kızlarıyla Toros güzelleri Karacaoğlan'ın şiirlerinde sıra sıra... Boran ağa konuşuyor, sonra susuyor... O sustuğunda ben Karacaoğlan'ı düşünüyorum...

Çıkıp yücesine seyran ederken

Gördüm ak kuşulu göller perişan

Bir firkat gedi de durdum ağladım

Öpüp kokladığım güller perişan

Yüzlerce yıl geçmiş aradan... Ormanlar azalmış... Çamı, sediri, göknarı, çınarı seyrelmiş... Eski ormanlar kalmayınca kurt kuş, börtü böcek de kalmamış... Turnalar, doğanlar, ceylanlar yok artık Toroslarda... Sevgiliye selam götürecek allı turna nerede kaldı? Göllerinde ak kuşuların yüzdüğü Toroslara ne oldu? Gül, bülbül, sümbül, toy... Toroslarda Karacaoğlan söyleyen diller var yine de... Konuk olduğum çadıra karanlık çökende, gençler, kocalar geldiler... Hoşgeliş ettiler... Yarenlik tatlıydı... Yumuş buyurdu Boran ağa, bir genç sazını kucağında yaylata yaylata çaldı, çağırdı...

Ala gözlerini sevdiğim dilber

Sana bir tenhada sözüm var benim

Kumaş yüküm dost köyüne çekildi

Bir zülfü siyaha nazım var benim...

Bir yörük kocası, yaşı yüzden çökmüş, Panzın çukurundaki savaşları anlattı. Fransız Çukur'a el koyduğunda Yörük karşı durmuş... O beğenmedikleri kara donlu yörükler Gülek geçitlerinde, Tekir yaylasında Fransız tankına/topuna kağnısıyla, elindeki mesesiyle, değneğiyle karşı koymuş... "Binbaşı Menil'i biz tutsak aldık yeğenim," diyor. "Karısı da Fransız yaralılarına hemşirelik yapıyordu. Tutsak alınca saygıda kusur etmedik... Binbaşının bir kolu yokmuş... Sonradan bizim torun öğretmen çıktı, o bir gazeteden okumuş. Meğerse bu Fransız komutan Fransa'da Verdön adlı bir şehere Alamanları sokmamış, kolunu orda yitirmiş bir gazi imiş... Neyse biz Menili, karısını aldık Toros Kuvayı Milliyesi'ne teslim ettik. Hanım, Türklerin kendisine ne kadar saygılı davrandıklarını, kılına zarar gelmediğini, çok rahat ettiğini anlatmış. Dilmaç çevirdi bize. Binbaşı bunları dinlerken yüzü apal oldu. Öğrendik ki, Fransız askerlerinin, Ermenilerin Çukurun halkına, Toros yörüklerine yaptığı ezgi utandırmış onu... Sonra bir nutuk çekti. Dilmaç anlattı bize... "Kahraman Türk ordusuna teslim olmaktan şeref duyarım..." Halbuki karşında ordu falan yok... Yörük milisleri... Tüfek namlusu sansınlar diye, kayaların arasından değnekleri çıkardıydık. Sonra elimizdeki bir tüfekte, arada sırada yer değiştirerek ateş edince, çevrelerinin kalabalık bir ordu tarafından çevrildiğini sanmışlar... Teslim olmuşlar... Fransız tankları bile vardı... Fakat ileriye geçemediler yeğenim... Niyetleri Çiftehan, Ulukışla, Bor, Niğde, Kızılırmak boylan, Arapsun, belki Konya, Ankara... Olmadı, ilerletmedik... Şehit de verdik elbet... Savaş bu... Şimdi yörük mezarlıklarında yatarlar... Daha bıyığı çıkmamış gepegenç delikanlılarla, yetmişlik yörük kocaları yanyana... Sonra durmadık, Mersin'in, Adana'nın kurtulması için de vuruştuk..." Açıp göğsünü, kolunu gösteriyor. "Yaralandık... izleri kaldı." Hiç de övünür gibi değil. Sıradan bir şeyi anlatır gibi... Oysa, karşımda Toros Kuvayı Milliyesi'nin bir yiğit milisi var. Bir gazi o...



Bir gün içinde Karacoğlan, Toros Kuvayı Milliyesinin Fransız ilerleyişine karşı durması, durdurması... Toros bu... Tekin değil düşmana... Yörük güzellemesi, Yörük yiğitlemesi... Boran ağa, çadırdakilere göz ediyor. **“Konuğumuz yol yorgunudur,”** O sırada bir genç kız giriyor içeri. Elinde bir tepsi... Üzerinde süt dolu bardaklar; yanında gözlemeler yağlı ve taze kaymak, bal... **“Oğul, istersen çay da pişirsinler,”** diyor... Zahmet vermemek gerek artık... Çadırdakiler de gitmeden birer bardak süt alıyorlar... Höpürdete höpürdete içiyorlar... Gözlerim kapanıyor... Uzaklardan köpek havlamaları geliyor... Biraz önce saz çalan genç, obanın öbür tarafında kendi çadırında saz çalmaya devam ediyor. Hızını alamamış demek ki... Toros yelleri esiyor, üşüten... Otlar kokuyor... Ot kokusuna davarsı davarsı yün kokular karışıyor... Ben neredeyim? Şu alabildiğine motorize dünyanın neresindeyim? Toroslardayım, Yörüklerin arasındayım...

Mutluyum... Uykumda gördüğüm rüyada Adnan Yücel şiirini okuyor Toroslardan doğup güröl güröl akan akan akan Berdan Çayını anlattığı...

Kopup geldin

Toros denilen o boğalar yüreğinden

Hep aynı denizin sıcaklığına aktın

Turaçlar saz çalar

Keklikler halay tutardı kıyılarında

Bir yerde nergis

Bir yerde sümböl

Bir yerde kekik koksu sinerdi sularına

Tam da karlar erirken

Ve kar suları karışırken koynuna

Nal sesleri ve kılıçlar girdi kanına

Bir el dokundu

Soğuk anlamında “Berdan” dedi adına

“Kar yağar berdan berdan

Yollar kapandı kardan”

.....
Prof. Dr. Emrullah Güney

Ürgüp.

